

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Michal Patočka

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

**Daňové zatížení práce a kapitálu v Česku – současný stav, vývoj,
ekonomické důsledky pro firmy**

**Tax Burden of Labour and Capital in the Czech Republic – Current
Situation, Progress, Economic Consequences for Companies**

DP-EF-KEK-2012-52

Bc. Michal Patočka

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D.; katedra ekonomie
Konzultant: Ing. Kocourek Aleš, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran: 87

Počet příloh: 1

Datum odevzdání: 24. dubna 2012

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 24. dubna 2012

Michal Patočka

Anotace

Cílem diplomové práce je seznámení se s vývojem daňového systému v České republice a analýza daňového zatížení práce a kapitálu na území tohoto státu. První část práce je zaměřena na historii výběru daní na území České republiky, dále je popsán současný stav daňové soustavy a její největší trhliny. V dalších částech textu se práce zaměřuje na faktory, které nejvíce ovlivňují daňový systém v České republice. Diplomová práce přihlíží k moderním ekonomickým výzkumům a zahrnuje nejnovější data, která lze z dostupných zdrojů získat. V závěru se práce zabývá možným vývojem za dané ekonomické situace a rovněž jsou zde nastíněna možná opatření pro zvýšení efektivity výběru daní. V závěrečné části lze také najít doporučení pro domácnosti a podniky pro současný stav českého makroekonomického prostředí.

Klíčová slova

Česká republika, daně, daňové zatížení, daňový systém.

Annotation

The main objective of this thesis is to acquaint readers with the development of the tax system in the Czech Republic and to analyze the tax burden of labour and capital in the Czech Republic. The first part of this thesis is focused on the history of tax collection in the Czech Republic. The current tax system and its biggest problems are described in the next part. The next section gives an account of factors, which have the biggest influence on the tax system in the Czech Republic. The thesis also takes into account modern economic research and the latest data are used. In the end the thesis deals with possible developments in the economic situation and possible measures to increase efficiency in tax collection will be also outlined in the final part. In the final summary it is also possible to find a recommendation for both households and firms and an advice how to deal with the current macroeconomic situation is also possible to find there.

Key Words

Taxes, tax burden, tax system, the Czech Republic.

Obsah

Seznam obrázků	10
Seznam tabulek	11
Seznam zkratek	12
Úvod.....	13
1. Historický přehled daňového zatížení v ČR resp. ČSR	16
1.1 Vývoj v letech 1918 – 1948	16
1.2 Vývoj v letech 1948 – 1989	18
1.3 Vývoj po roce 1989.....	19
2. Přehled současného daňového zatížení v ČR	22
2.1 Daňový systém České republiky	22
2.2 Daňové zatížení fyzických osob	23
2.3 Daňové zatížení právnických osob	24
2.4 Sazby daní z minulých let	25
2.5 Vybrané částky v minulých letech.....	27
3. Faktory determinující daňové zatížení v ČR	29
3.1 Funkce daní	29
3.2 Požadavky na daňovou strukturu.....	30
3.3 Faktory determinující daňové zatížení v ČR.....	31
4. Porovnání situace v Česku a na Slovensku	35
4.1 Situace v letech 1989 – 2004.....	35
4.2 Situace po roce 2004.....	37
5. Předpokládaný vývoj situace v Česku	41
5.1 Neefektivní daně.....	41
5.2 Riziko úbytku ekonomických subjektů (daňové ráje)	45
5.3 Jistota daného vývoje	50
6. Nastínění možných změn v systému daní	51
6.1 Obecný přístup.....	51
6.2 Konkrétní změny	52

7. Ekonomické důsledky na makroekonomické prostředí firmy	60
7.1 Stávající stav.....	60
7.2 Budoucí stav – po reformě daňového systému	67
7.3 Doporučení pro ekonomické subjekty	69
Závěr	72
Seznam použité literatury:.....	77
Seznam příloh	85

Seznam obrázků

Obrázek 1: Lafferova křivka	41
Obrázek 2: Daňové ráje.....	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sazby DPH od roku 1993	25
Tabulka 2: Sazby daně z příjmu FO od roku 1999 do roku 2007	26
Tabulka 3: Sazba daně z příjmu PO od roku 1999	27
Tabulka 4: Přehled nejdůležitějších daňových příjmů státu za rok 2005 – 2010.....	28
Tabulka 5: Porovnání sazeb DPH v České a Slovenské republice	36
Tabulka 6: Porovnání zdanění právnických osob v České a Slovenské republice	36
Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 1994 – 2004	37
Tabulka 8: Srovnání daňových příjmů do státního rozpočtu v letech 2001 – 2004 (v mil. SKK)	38
Tabulka 9: Porovnání sazeb DPH v České a Slovenské republice	39
Tabulka 10: Porovnání zdanění právnických osob v České a Slovenské republice	39
Tabulka 11: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 – 2011	40
Tabulka 12: Vývoj daně z příjmu PO v letech 2007 – 2012	46
Tabulka 13: Vývoj daně z přidané hodnoty v letech 2007 – 2012	46
Tabulka 14: Daňové výnosy nepřímých daní za rok 2010 (v mil. Kč).....	53
Tabulka 15: Odhad vybraných částek na DPH pro rok 2012 (v mil. Kč).....	55
Tabulka 16: Srovnání cen nafty a její spotřební daně v ČR a v okolních zemích.....	57
Tabulka 17: Průměrné výdaje evropských států na sociální věci (% HDP).....	63

Seznam zkratek

CS ČR	Celní správa České republiky
DPH	Daň z přidané hodnoty
ES	Evropské společenství
FO	Fyzická osoba
HDP	Hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NERV	Národní ekonomická rada vlády
PO	Právnícká osoba
SKK	Slovenská koruna (bývalá měna)
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TUL	Technická univerzita v Liberci

Úvod

Daňové zatížení práce a kapitálu je dnes jedním z nejdůležitějších kritérií z pohledu konkurenceschopnosti jednotlivých států a společně s rozpočtovými výdaji vytváří komplexní pohled na stav veřejných financí každého státu. Daňové příjmy lze řadit mezi nejvýznamnější zdroje financování státních rozpočtů, proto je třeba věnovat této problematice velkou pozornost.

Moderní daňové systémy jsou postaveny na přehlednosti a efektivnosti výběru jednotlivých daní. Současný daňový systém České republiky je poměrně zastaralý a v určitých směrech je třeba tento systém reformovat. Na pozadí této situace je názorová pluralita, která stále ovládá českou politickou scénu a brání tak konstruktivnímu jednání a jakékoliv progresi.

Nebezpečím je do budoucna možnost ztráty konkurenceschopnosti makroekonomického prostředí České republiky. Současný daňový systém je sice stále funkční, nicméně ve srovnání s ostatními státy s podobnou strukturou ekonomiky začíná Česká republika zaostávat. Ohrožena je především oblast přímých daní, jejichž výběr lze v dnešní době považovat za velmi neefektivní. A právě efektivnost jednotlivých daní a stabilita daňového systému hrají ve výběru daní klíčovou roli. Na současnou situaci je třeba reagovat, v opačném případě hrozí destabilizace veřejných rozpočtů.

Cílem této diplomové práce je analýza daňového zatížení práce a kapitálu na území České republiky. Dále má práce nalézt odpovědi na následující otázky:

- 1. Je současný daňový systém z dlouhodobého hlediska udržitelný?**
- 2. Které konkrétní daně jsou v současné době nejméně efektivní?**
- 3. Jakým způsobem lze řešit nastalou situaci?**

Kromě snahy odpovědět na tyto otázky je formulován i následující předpoklad:

Pro stabilizaci daňového systému České republiky je třeba postupně snižovat přímé daně a naopak je nutné zvýšení sazeb nepřímých daní, což povede k ustálení daňových výnosů.

Přínosem diplomové práce má být ucelený pohled na současný stav daňového zatížení práce a kapitálu v České republice, který není v literatuře příliš častý. Práce má nastínit možná opatření, která budou schopna zajistit stabilizaci daňového systému České republiky.

S ohledem na zodpovězení otázek a ověření uvedeného předpokladu byla stanovena následující struktura diplomové práce:

První kapitola představuje historický vývoj daňového zatížení na území současné České republiky. Vývoj na tomto území je rozdělen do tří samostatných etap, a to dle státního zřízení, které v danou dobu na území tohoto státu panovalo.

Přehled současného daňového zatížení je zachycen ve **druhé kapitole** tohoto textu. Jsou zde poskytnuty základní informace o českém daňovém systému a dále je popsána daňová zátěž fyzických, resp. právnických osob, včetně nejdůležitějších daňových sazeb.

Teoretická funkce daní a faktory determinující daňové zatížení v České republice jsou podrobněji rozebrány v **kapitole 3**. Mezi hlavní faktory, které ovlivňují systém daní v České republice, patří historické konvence, tendence k solidaritě mezi občany a v neposlední řadě zde má také vliv připojení k některým mezinárodním smlouvám a dohodám.

Určitou komparaci mezi Českou republikou a Slovenskem lze najít v **kapitole 4**. V této kapitole jsou srovnány sazby nejdůležitějších daní a rovněž je zde možno nalézt srovnání vývoje České a Slovenské republiky v průběhu posledních 20 let.

Pátá kapitola se zabývá předpokládaným vývojem situace na území České republiky. Jsou zde podrobněji rozebrány některé neefektivní daně a daňové sazby a rovněž je zde zmíněno riziko úbytku některých ekonomických subjektů. Jako návrh možných změn slouží **kapitola 6**, která nabízí řešení problému daňových úniků a shrnuje všechna opatření, potřebná ke stabilizaci českého daňového systému.

Ekonomické důsledky navrhovaných změn na makroekonomické prostředí firmy lze najít v **kapitole 7**. Tato kapitola nabízí pohled českých i zahraničních ekonomů a jejich konkrétní postoj v otázkách daňové teorie i praxe. V této kapitole lze rovněž najít doporučení pro podniky a domácnosti.

Zodpovězení otázek, ověření uvedeného předpokladu a zhodnocení případných změn v českém daňovém systému jsou obsahem **závěrečné kapitoly**.

Diplomová práce je zpracována na základě předešlých dat a historických zkušeností. Práce rovněž vychází z názorů a prognóz uznávaných ekonomů a odborníků dané problematiky. Využity byly taktéž statistické údaje příslušných státních a evropských úřadů, které se přímo i nepřímo týkají daní a souvisejících oblastí.

Současná makroekonomická literatura věnuje problematice daňového zatížení práce a kapitálu pozornost (např. Láchová 2007, Kubátová 2003, Barro 2008). Většinou se však jedná o dílčí záležitosti, které neposkytují komplexní pohled na danou problematiku.

1. Historický přehled daňového zatížení v ČR resp. ČSR

Daně jako takové jsou známy již z dob starověkého Řecka. Tento druh příjmu státního rozpočtu se postupně stal oblíbeným nástrojem pro pokrytí výdajů států po celé Evropě ale i dále ve světě. Formy daní byly různé, všechny však měly stejný cíl, a to vybrat peníze od občanů (a později také od firem), ve snaze vybrat určité peněžní prostředky pro chod a financování státu.

1.1 Vývoj v letech 1918 – 1948

Tato diplomová práce je zaměřena na daňový systém na území České republiky, proto nyní bude téma daní vztaženo pouze pro toto území. Historický přehled na našem území začíná rokem 1918, kdy uprostřed Evropy vznikla nová republika – Československo. Nejpřesnější informace z této doby lze nalézt v publikaci Historie ministerstva financí (MF ČR, 2004, s. 12), kde je zdůrazněno převzetí dosavadních orgánů daňové a celní správy z rukou Rakouska-Uherska. V počátcích Československé republiky docházelo pouze k drobným změnám a úpravám, první důležitá změna přišla po daňové reformě z roku 1927, a to na základě zákona č. 76/1927 Sb. z. a n., který upravoval výběr přímých daní. Daně po této reformě byly následující:

- Daň důchodová (pro danění veškerých příjmů domácností)
- Všeobecná daň výdělková (pro danění osob provozujících výdělečný podnik)
- Zvláštní daň výdělková (danění právnických osob)
- Pozemková daň
- Daň rentová
- Daň z tantiém

- Daň z vyššího služného (danění služebních požitků, které přesáhly 100 tis. Kč ročně)
- Daň z obratu
- Daň přepychová
- další státní příjmy

Daňová reforma byla připravována v podstatě od vzniku Československa, rokem 1927 se nový stát definitivně odpoutal od převzatého rakouského systému. Za určitou zvláštnost lze pokládat fakt, že až do roku 1948 byly zvlášť organizovány přímé daně (správa daní a dávek přímo ukládaných) a daně nepřímé (dávky nepřímé). Šlo o jakýsi právní dualismus. Jako daně nepřímé byly vybírány tyto konkrétní daně:

- Spotřební daně
- Fiskální monopoly
- Poplatky
- Cla

Mnichovskou dohodou a nadcházející druhou světovou válkou utichly všechny snahy o modernizaci státních financí. Po ukončení války v roce 1945 se české hospodářství nacházelo v troskách, bylo třeba zavést nový řád, nový směr, ve kterém půjde nové Československo. Všechno změnil rok 1948.

1.2 Vývoj v letech 1948 – 1989

Rok 1948 fatálně změnil vývoj celého politického systému, resp. celého státu. S nástupem komunistického převratu končí demokratické představy o budoucnosti Československa, finanční situace státu byla samozřejmě v důsledku těchto změn taktéž výrazně poznamenána. Jak je psáno v publikaci Ministerstva financí ČR (2004, s. 65), radikální změny se nevyhnuly ani daňové správě. „*Počínaje rokem 1949 byla zrušena prakticky sto let budovaná struktura daňové správy, byly zrušeny všechny stávající daňové úřady a výkon daňové správy byl přenesen na národní výbory.*“ Došlo tak opět ke spojení správy politické a finanční. V plánovaném hospodářství, které zde bylo rokem 1948 nastoleno, byly postupně potlačovány ekonomické nástroje, a to včetně daní. Za dovršení tohoto procesu lze považovat rok 1952, kdy byla přijata daňová reforma, která od prvního dne roku 1953 zrušila všechna dřívější ustanovení týkající se hmotných i nehmotných předpisů a zavedla tyto daně:

- Daň z obratu
- Daň z výkonu
- Daň ze mzdy
- Zemědělská daň
- Daň z příjmu obyvatelstva
- Daň živnostenská
- Daň z literární a umělecké činnosti
- Důchodová daň družstev a jiných organizací
- Domovní daň
- Poplatky místní, soudní, správní, notářské a arbitrážní

Doplnění v roce 1964:

- Zvláštní daň z důchodů
- Daň z motorových vozidel

Ve zdanění se silně projevovala tehdejší ideologie, osobní příjmy byly daněny různě, a to například podle druhu majetku. Další podstatné změny přišly s obdobím krize – v 60. letech. Počátkem roku 1967 byl zaveden nový tzv. odvodový systém, který se během své životnosti mnohokrát měnil, nicméně přetrval až do roku 1992, kdy ho nahradila nová daňová reforma.

1.3 Vývoj po roce 1989

Díky revoluci nastal na našem území nový systém, éra demokracie a kapitalismu. Přerod k této formě společnosti vedl k řadě změn. Co se týče daňového systému, správa daní se opět vrátila do resortu financí, jak je mimojiné uvedeno v publikaci Ministerstva financí ČR (2004, s. 66). Více o porevolučních změnách se lze opět dočíst v publikaci Ministerstva financí ČR (2004, s. 79). První významné změny v daňovém systému byly přijaty v letech 1990 – 1992, které byly završeny daňovou reformou, platnou k 1. lednu 1993. Hlavním cílem této reformy bylo zejména přizpůsobit legislativu k podpoře podnikání, odstranění nespravedlností socialistického daňového systému a v neposlední řadě šlo také o přiblížení našeho daňového systému těm evropským, a to v důsledku snahy stát se členem ES. Přijetím daňové reformy byly zavedeny tyto daně:

- Daň z přidané hodnoty (největším symbolem přiblížení k západní Evropě)
- Spotřební daně (z uhlovodíkových paliv a maziv, z piva, z vína, z lihu a lihovin a z tabáku a tabákových výrobků)
- Daň z příjmu fyzických osob
- Daň z příjmu právnických osob

- Daň z nemovitosti
- Daň silniční
- Daň dědická
- Daň darovací
- Daň z převodu nemovitosti

Jistou novinku lze také spatřit v přijetí nového zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, který ucelil právní úpravu týkající se daní. Takto zvolený daňový systém, který byl přijat na počátku 90. let, platí dodnes, bylo přijato pouze několik změn, týkajících se zejména nepřímých daní. Konkrétně se jednalo o zákon o spotřebních daních, který změnil názvy některých daní, přijatý v roce 2003 a o zákon o dani z přidané hodnoty z roku 2004.

Další velmi podstatnou změnou byla přeměna správních orgánů, které organizovaly výběr daní. Výběr daní je dnes zajišťován finančními úřady, které zaopatřují výběr všech daní (vyjma spotřebních) a dále také ostatní příjmy veřejných rozpočtů. Po 40 letech byla do resortu financí začleněna opět také celní správa.

Další změny nastaly v roce 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, čímž došlo k ukončení celních kontrol na hranicích a následkem této skutečnosti došlo k redukci celních úřadů. Zbývajícím celním úřadům však přibyla nová agenda – správa spotřebních daní.

V dalších letech se již dostáváme téměř do současnosti. Stále více jsou slyšet hlasy volající po daňové reformě, kterou by mělo dojít ke stabilizaci veřejných financí, reforma se však stále odkládá. Po dlouhé době dohadů a rozepří se chopila iniciativy pravicová vláda Petra Nečase, která byla reformě velmi nakloněna, nakonec z ní však sešlo, jelikož se vládnoucí strany nebyly schopny dohodnout na její konečné podobě. Posledním známým datem, ke kterému je reforma nyní plánována, je 1. ledna 2014.

Historie daní a cel na území České republiky byla velmi rozmanitá. Důvodem této rozmanitosti byly jak ekonomické, tak zejména politické záležitosti, které ovšem nepotkaly pouze náš stát, ale i mnoho dalších. Z tohoto důvodu by se dalo usuzovat, že situace v okolních zemích by mohla být velmi podobná, ne-li stejná, nicméně, lze říci, že to není tak úplně pravda.

2. Přehled současného daňového zatížení v ČR

Cílem této kapitoly je rychlý exkurz do situace v posledních letech. Nejprve budou představeny jednotlivé typy daní, které jsou v tomto státě v současnosti vybírány, dále tato kapitola pojedná o konkrétním daňovém zatížení, kterému jsou vystaveny jednotlivé subjekty ekonomiky, o zatížení práce a kapitálu. V závěru kapitoly dojde k vyhodnocení některých dat z minulých let – sazeb daní a daňové statistiky (konkrétní vybrané částky).

2.1 Daňový systém České republiky

V první řadě je třeba definovat základní typy daní, které ovlivňují jednotlivé ekonomické subjekty na území České republiky. Daně lze obecně rozdělit do tří základních skupin – daně přímé, daně nepřímé a ostatní daňové příjmy. Tyto tři základní skupiny daní lze dále dělit dle účelu, pro který byly vytvořeny a jsou vybírány:

Daně přímé

- Daně z příjmu
 - Daň z příjmu fyzických osob
 - Daň z příjmu právnických osob
- Daně majetkové
 - Daň z nemovitostí
 - Daň silniční
 - Daně převodové

Daně nepřímé

- Daň z přidané hodnoty (DPH)
- Daně spotřební
- Ekologické daně
- Cla

Ostatní daňové příjmy

- Pojistné na sociální zabezpečení
- Veřejné zdravotní pojištění

Daně přímé a daně nepřímé jsou všeobecně považovány za srozumitelné nástroje pro výběr daní státem, třetí skupina – ostatní daňové příjmy – je však poněkud odlišná, nejedná se tak úplně o daň a definice těchto příjmů by zřejmě byla také odlišná od definice daně. Nicméně ostatní daňové příjmy patří rovněž k významným zdrojům prostředků vybíraných státem a jejich charakter se velmi blíží standardním daním.

2.2 Daňové zatížení fyzických osob

Fyzické osoby, resp. běžní obyvatelé této země jsou daněni mnohými typy daní, a to zejména dle činnosti, kterou provozují a dle výše jejich příjmů a majetků. Za zřejmě nejdůležitější daň pro tento ekonomický subjekt lze bez pochyby považovat daň z příjmu fyzických osob, která v současné době činí 15 %. Tato daň ale rozhodně není jedinou daní, kterou běžný člověk státu odvádí. Kromě některých majetkových daní, které lze považovat za nepříliš významné, lidé odvádějí značné množství peněz na daních nepřímých, které často ani nevnímají. Jako příklad zde lze uvést běžnou krabičku cigaret, u které DPH, spotřební daň a případně i clo mohou cenu navýšit o více než 100 % oproti ceně výrobní.

V neposlední řadě fyzické osoby rovněž odvádějí značnou část svých peněžních prostředků na sociálním zabezpečení a veřejném zdravotním pojištění. Den daňové svobody pro loňský rok připadl podle serveru měsíc.cz (Klimánková, 2011) na 15. červen.

Podle výzkumu Evropské komise (Eurostat, 2012) patří daňové zatížení v České republice do evropského průměru, což ovšem nijak nesvědčí o daňové vyrovnanosti či stabilitě českého systému. Nejvyšší daňovou zátěž nese dlouhodobě Dánsko a naopak mezi státy s nejnižším zdaněním patří náš sousední stát, Slovensko, které bude s Českou republikou srovnáno ve čtvrté kapitole.

2.3 Daňové zatížení právnických osob

Co se týče firem, nejsledovanější daní je bez pochyby daň z příjmu právnických osob, která v současné době činí 19 %. V českém daňovém systému však opět figuruje řada nepřímých daní, které velkou měrou ovlivňují hospodaření jak malých, tak velkých firem. Velmi specifickou záležitostí jsou pak opět odvody řazené do ostatních daňových příjmů, které jsou zaměstnavatelé povinni odvádět za své zaměstnance v rámci výplaty mezd a figurují rovněž ve vzorci pro výpočet daně z příjmu fyzických osob, což činí český daňový systém na první pohled poněkud nepřehledným.

Podle serveru finance.cz (Anon, 2011a) se Česká republika svými firemními daněmi opět řadí mezi průměr evropských států. Vůbec nejnižší daň v Evropě vybírá v současné době Bulharsko a Kypr kde sazba pro rok 2011 činí 10 %. Nejvyšší daň z příjmu právnických osob je v současné době vybírána ve Francii, a to 33,33 %.

Jaký postup by měla vláda dále zvolit, popisuje skrze server ihned.cz (Hrstková a Honzejek, 2011) jeden z členů NERVu, Vladimír Dlouhý, který do budoucna doporučuje ponechat firemní daně pokud možno na nižší úrovni. Obdobný názor měl v tomto směru také Jan Švejnar, který již v roce 2005 skrze své Osobní stránky (Wellner, 2005) prohlašoval, že daně by se měly snižovat, pokud má být Česká republika konkurenceschopná. Jeho názor byl v průběhu let vyslyšen, otázkou však je, co bude následovat dál.

2.4 Sazby daní z minulých let

Tato podkapitola je zaměřena na nejdůležitější daně, ze kterých plyne státu největší příjem. Mezi největší příjmy státu získávané zdaněním ekonomických subjektů patří bezesporu daň z přidané hodnoty, daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob. Ostatní daně mají pro stát jistě také nemalý význam, nicméně tři daňové povinnosti jmenované výše jsou bezpochyby ty nejvýznamnější.¹

2.4.1 Sazby daně z přidané hodnoty

Tabulka 1: Sazby DPH od roku 1993

OBDOBÍ	ZÁKLADNÍ SAZBA	SNÍŽENÁ SAZBA
1. 1. 1993 – 31. 12. 1994	23 %	5 %
1. 1. 1995 – 30. 4. 2004	22 %	5 %
1. 5. 2004 – 31. 12. 2007	19 %	5 %
1. 1. 2008 – 31. 12. 2009	19 %	9 %
1. 1. 2010 – 31. 12. 2011	20 %	10 %
1. 1. 2012 – 31. 12. 2012	20 %	14 %

Zdroj: ČERNOHAUSOVÁ, P., Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013, upraveno autorem.

Jak je možné vypořádat z přehledu popisujícího posledních 20 let, základní sazba DPH osciluje okolo 20 %. Snížená sazba daně má na rozdíl od ní růstovou tendenci a vláda do budoucna počítá se sloučením obou daňových sazeb.

¹ Mezi důležité daně patří bezesporu i daně spotřební, pokud na ně nahlížíme v úhrnu vybrané částky. Pro větší přehlednost budou však spotřební daně z tohoto přehledu vynechány.

2.4.2 Sazby daně z příjmu fyzických osob

Výčet sazeb daní z příjmu fyzických osob je poněkud složitější záležitostí nežli historie sazby daně z přidané hodnoty, bude tedy třeba rozdělit vývoj této daně do dvou samostatných oddílů. Za základní kritérium pro členění daňového zatížení lze považovat progresivitu daně – do roku 2007 bylo zvykem vyměřovat daň pomocí progresivních sazeb, které se při danění zvyšovaly podle rostoucího hrubého příjmu dané osoby. Přehled těchto sazeb je uveden v tabulce:

Tabulka 2: Sazby daně z příjmu FO od roku 1999 do roku 2007

ROK	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
SAZBY DANĚ	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	12 %	12 %
	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	19 %	19 %
	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %
	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %
	40 %								

Zdroj: DVORÁKOVÁ, R., Vývoj sazby daně z příjmu fyzických osob, upraveno autorem.

S nástupem Topolánkovy vlády však progresivní zdanění vzalo za své a počínaje rokem 2008 začala být využívána tzv. rovná daň. Přehled vývoje tohoto typu zdanění není třeba vkládat do tabulky, sazba je od jejího zavedení na stále stejné úrovni – 15 %. Je ovšem vhodné doplnit, že tato rovná daň se již nevyměřuje z hrubé mzdy zaměstnance, ale z tzv. superhrubé mzdy, která je vyšší než mzda hrubá, a to o 34 %. Reálné zdanění mezd zaměstnanců je potom samozřejmě vyšší, než stanovených 15 %.

2.4.3 Sazby daně z příjmu právnických osob

Co se týče daně z příjmu právnických osob, členění je zde mnohem snazší:

Tabulka 3: Sazba daně z příjmu PO od roku 1999

ROK	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SAZBA DANĚ	35 %	31 %	31 %	31 %	31 %	28 %	26 %	24 %	24 %	21 %	20 %	19 %	19 %

Zdroj: ZACKO, K., Daň z příjmů právnických osob, upraveno autorem.

Jak lze vyčíst z tohoto přehledu, daňové zatížení právnických osob má tendenci klesat. Je tomu tak zejména ve snaze nabídnout relativně nízké zdanění pro potenciální zahraniční investory a udržet zde ty současné. Nízká daň z příjmu právnických osob nepochybně napomáhá udržet konkurenceschopnost státu, o tomto faktu se přesvědčíme později v podkapitole o daňových rájích.

2.5 Vybrané částky v minulých letech

Na stránkách Ministerstva financí ČR lze dohledat statistické údaje týkající se výběru jednotlivých daní. Konkrétně se jedná o dokument Daňová statistika 2005 – 2009. Jak uvádí ministerstvo financí (MF ČR, 2010, s. 7), vybrané prostředky jsou zaznamenány dle jednotlivých let. Údaje za rok 2010 vycházejí opět z webu ministerstva financí, a to konkrétně z tabulky Veřejné rozpočty 2010 (MF ČR, 2011). Pro představu výše vybraných prostředků je zde uvedena následující tabulka, která vychází právě ze statistik ministerstva financí:

**Tabulka 4: Přehled nejdůležitějších daňových příjmů státu za rok 2005 – 2010
(v mil. Kč)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
DPH	202 385	213 182	229 541	249 187	248 120	263 879
Daň z příjmu FO	142 431	136 783	151 462	143 315	127 547	131 268
Daň z příjmu PO	144 829	141 773	166 418	187 621	127 144	129 596

Zdroje: MF ČR, Daňová statistika 2005 – 2009; MF ČR, Veřejné rozpočty 2010; upraveno autorem.

Pro lepší porovnání s ostatními vybíranými daněmi je zde uveden příklad vybrané částky z daně z nemovitosti za rok 2009: 4 878 mil. Kč. Z těchto čísel lze snadno usoudit, že daňové příjmy z právě těchto tří daní jsou pro státní rozpočet zásadní.²

Z této statistiky lze vyvodit jeden významný závěr pro chování státních příjmů za krizové situace, která navstala v roce 2008 a zřejmě ještě stále trvá: Zatímco výběr přímých daní za této situace dramaticky poklesl, výběr nepřímé daně – daně z přidané hodnoty nejprve stagnoval, později dokonce vzrostl. Je pravdou, že u obou sazeb DPH došlo v roce 2010 ke zvýšení, a to o jeden procentní bod u každé z nich. Nicméně, je třeba se nad touto skutečností zamyslet. Jak ukázala krizová situace, odhady výběru prostředků skrze přímé daně se v případě krizového scénáře mohou v daném roce zásadně lišit od skutečně vybrané sumy.

² Detailní rozbor vybraných částek za rok 2010 lze nalézt v příloze, konkrétně se jedná o částky z roku 2010. Údaje pocházejí z Ministerstva financí České republiky.

3. Faktory determinující daňové zatížení v ČR

3.1 Funkce daní

Pod slovem daň si jistě většina populace dokáže představit jeho obecný význam, není však od věci uvést odbornou definici tohoto slova: „*Daň je povinná, zákonem uložená platba, která plyne do veřejného rozpočtu. Je nenávratná, neekvivalentní a zpravidla neúčelová.*“ (Vančurová a Láchová, 2008, s. 9). Autorky dále uvádějí, že daně lze vnímat jako jeden z nástrojů hospodářské politiky státu. V tomto smyslu daně plní určité funkce, určitou službu, pro kterou byly vytvořeny. Mezi nejzákladnější z těchto funkcí patří funkce:

- Fiskální
- Alokační
- Redistribuční
- Stimulační
- Stabilizační

Autorky (Vančurová a Láchová, 2008) dále rozvádějí jednotlivé funkce, které moderní daňová soustava pro stát vykonává: za primární funkci daní lze považovat funkci fiskální, což je jinými slovy schopnost naplňovat veřejné rozpočty. Další významnou funkcí daní je funkce alokační, která umožňuje vyrovnávat některá selhání tržních mechanismů. Jako příklad zde autorky uvádějí státní podporu očkování, konkrétně jde o odečtení takového nákladu od své daňové povinnosti. Jiným příkladem může být podpora spoření na stáří, kdy dochází k odpočtu zaplacených příspěvků na penzijní připojištění od základu daně z příjmů. Alokační funkci lze však pozorovat i v opačném případě, kdy naopak dochází k daňovému znevýhodnění některých výrobků či služeb za účelem snížení spotřeby těchto statků. Typickým příkladem takových daní jsou daně spotřební.

Redistribuční funkce daní spočívá v jakémsi přerozdělování důchodů v rámci společnosti, a to zejména z důvodu nerovnoměrného rozložení prostředků mezi jednotlivci nebo jednotlivými regiony. Daně se v tomto případě vybírají zejména od bohatších, aby se později prostřednictvím transferů přerozdělily chudším jednotlivcům nebo do chudších oblastí. Skutečnost, že daň působí na ekonomické subjekty jako určitá újma, tvoří základ stimulační funkce daní. Ekonomické subjekty tedy mají tendenci svou daňovou povinnost nějakým způsobem omezovat. Stát má v tomto případě možnost poskytnutí nějaké daňové úlevy anebo naopak může některé statky vystavit vyššímu zdanění. Stát může například pomoci podnikům tím, že jim umožní odečíst si ztrátu z minulých let od základu daně. A naopak, dvojnásobným zdaněním rozděleného zisku vypláceného vlastníkem stát podporuje reinvestování zisků, jelikož v takovém případě by k dvojnásobnému zdanění nedošlo.

Daně mají rovněž stabilizační funkci, která slouží primárně ke zmírnění výkyvů ekonomických cyklů. V období růstu lze očekávat vyšší daně, které utvářejí jakousi finanční zásobu a také brání stavu přehřátí ekonomiky. V období recese lze počítat spíše s nižšími daněmi, které by měly pomoci ekonomiku opět nastartovat.

Z makroekonomického hlediska lze daním přiřadit funkci reducenta spotřeby, kde konkrétní redukce je vyjádřena pomocí nejrůznějších multiplikátorů. V každém případě lze však říci, že i zde je primární funkcí daní zejména zajištění příjmů pro státní rozpočet, bez kterých by se zřejmě žádný stát neobešel.

3.2 Požadavky na daňovou strukturu

Požadavky na daňovou strukturu definoval již v 18. století jeden z nejvýznamnějších ekonomů, Adam Smith. Daně mají být dle jeho názoru efektivní, spravedlivé, z hlediska práva dokonalé a hlavně srozumitelné pro veřejnost. Není v České republice tajemstvím, že výběr daní je doprovázen obrovskými daňovými úniky, které významně omezují příjem státního rozpočtu. Velmi často je zde porušeno hned první pravidlo, pravidlo efektivnosti daní, resp. jejich vymahatelnosti, což také souvisí s právní úpravou jednotlivých daňových zákonů. Otázkou tedy je, co se s tím dá dělat. Na otázku, které daně jsou v české daňové

soustavě neefektivní a právně nedokonalé, odpoví podrobněji 5. kapitola této práce. Práce se nyní bude zabývat faktory, které přímo determinují dnešní daňové zatížení v ČR.

3.3 Faktory determinující daňové zatížení v ČR

Faktorů, které determinují českou daňovou soustavu, je celá řada. Pro přehlednost budou uvedeny ty nejzásadnější faktory, které daly směr dnešnímu daňovému systému.

Historie

Prvním faktorem, který ovlivnil a stále jistě ovlivňuje daňovou soustavu na území tohoto státu, byl nepochybně historický vývoj této země. Území Českého státu je historicky územím, které pamatuje mnoho státních uskupení a mnoho různých vlád, přitom každý, kdo v danou dobu ovládal území dnešní České republiky, měl na chod státu svůj názor, často odlišný od svého předchůdce. Díky tomuto historickému vývoji je daňová soustava v tomto státě poměrně dosti členitá, v porovnání například s USA, jejichž historie je mnohem kratší. Podrobný přehled těch nejdůležitějších milníků a změn, které měly významný vliv na dnešní podobu české daňové soustavy lze vyhledat v 1. kapitole tohoto textu, proto se tato podkapitola zaměří na další faktory, které mají a měly vliv na český daňový systém.

Solidarita

Již od dob první republiky se na českém území začínala prosazovat určitá solidarita, a to zejména ve formě sociálního systému. Jeho podoba jistě nebyla natolik rozvinutá, jak je tomu dnes, kdy evropští politici tento stav rádi nazývají „sociálním státem“, nicméně určitou podporu nemocným, lidem v nouzi, nebo důchodcům od té doby stát zajišťuje. Tato podpora neboli solidarita ovšem něco stojí. Právě tato složka státního rozpočtu, nazývána odborně „mandatorní výdaje“, dnes vyžaduje zřejmě největší prostředky a bez zdanění ekonomických subjektů by zcela jistě nemohla fungovat, alespoň ne v takové míře, na jakou je dnešní populace zvyklá.

Zde je možno spatřit jakousi přímou úměru mezi zdaněním a výší státní solidarity – pokud jsou daně na nízké úrovni, podpora ze strany státu nemůže být nijak velká, a naopak, pokud jsou daně vyšší, tak, jak to praktikují například severské státy, lze poměrně snadno za nějaký čas vybudovat Evropou proklamovaný model sociálního státu, pokud je k tomu dostatečná politická vůle. Takto příznivá situace ale ve většině Evropy bohužel není, obdobně složitá je i situace v Česku. Voliči si přejí daně nízké, přitom podporu od státu očekávají maximální, což nahrává populismu některých politiků a často to vede ke zbytečné ztrátě profesionálního pohledu na věc. V každém případě vysněný „sociální stát“ a s ním spojené mandatorní výdaje potřebují nemalé finanční prostředky pro své naplnění, což vede k vyšším daním anebo v horším případě k zadlužování státu.

Vstup do EU

Vstupem do Evropské unie k 1. 5. 2004 se Česká republika zavázala k mnoha novinkám, které byly dříve či později implementovány do českého právního systému. Mnoho nových regulací a nařízení se týkalo a doposud týká výběru daní. Mezi nejznámější prvky harmonizace České republiky se zbytkem západní Evropy lze řadit zavedení nových daní na počátku 90. let, konkrétně se jednalo o daň z přidané hodnoty a také spotřební daně, které občané České republiky do té doby neznali.³

A) DPH

Daň z přidané hodnoty je zřejmě nejdůležitější novinkou, která byla zavedena hned v prvních krocích přibližování se západu. Jedná se o daň, která přináší do státního rozpočtu vůbec největší podíl prostředků ze všech vybíraných daní. Daň z přidané hodnoty je nyní definována v Zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (Česko, 2004). Zákon mimo jiné říká, co je předmětem daně, kde a z čeho se daň vybírá a za jakých podmínek se to děje. Velkou výhodou této daně je zejména její výnosnost, kdy dochází k minimálním únikům, na rozdíl od přímých daní.

³ Vytvořeny nebo pozměněny byly samozřejmě i další daně, jejichž výčet lze najít v 1. kapitole textu. V této části bude pojednáno pouze o těch daních, které nejzásadněji ovlivnily daňovou soustavu a výběr daní.

B) Spotřební daně

Důvodem k zavedení spotřebních daní v Evropě byla zejména snaha o zdanění vybraných výrobků, které nějakým způsobem škodí zdraví nebo negativně ovlivňují ostatní obyvatele státu. Významným motivem pro jejich zavedení byl samozřejmě i jejich přínos pro státní pokladnu, který je v dnešní době značný. Konkrétní vymezení všech spotřebních daní lze dohledat v Zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (Česko, 2003).

Mezi další prvky harmonizace českého práva s právem Evropské unie lze zařadit rovněž daně ekologické, které byly součástí tzv. ekologické daňové reformy a které měly alespoň částečně přesunout zdanění lidské práce ke zdanění výrobků a služeb negativně ovlivňujících životní prostředí. Ekologické daně měly být tzv. výnosově neutrální, jak se píše v Zákoně č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů (Česko, 2007). Nově měly vzniknout konkrétně daň ze zemního plynu a dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. Efektivnost těchto daní lze nyní s odstupem vyhodnotit jako nepřiliš vysokou, jelikož právě v době krize lidé na těchto typech produktů a služeb šetří a účinnost těchto opatření pozbývá svého významu. Typickou situaci lze spatřit v tomto zimním období například na Ostravsku, kde sice dochází k útlumu výroby velkých továren, avšak situace se stále nelepší, spíše naopak.

V neposlední řadě vstup do Evropské unie ovlivnil také výši vybraného cla. Česká republika se díky svému vstupu do společenství stala z hlediska celní unie vnitrozemním státem, což je pro ni určitým omezením, pokud jde o výběr cla a celních poplatků.

Zadluženost státu

Mezi faktory, které rovněž způsobují zvýšení či snížení některých daní, lze zařadit také úroveň zadluženosti státu. Pokud nějaký stát hospodaří dlouhodobě s vysokým přebytkem veřejných financí, jak tomu bylo v předkrizových letech například u švédské ekonomiky, takový stát vůbec nemusí řešit splácení svého úvěru, a tudíž není třeba vybírat právě pro tento účel daně.⁴ Naopak, pokud se stát dlouhodobě zadlužuje, jeho úvěr, resp. úrok stále narůstá, potom je třeba nějakým způsobem pokrýt své závazky, a jedním z možných řešení je právě zvednout daňovou zátěž v zemi. Z dlouhodobého hlediska se však tato strategie nemusí vždy vyplatit, a to zejména kvůli narušení konkurenceschopnosti dané ekonomiky.

⁴ Je zřejmé, že i stát jako je Švédsko, musel v této době splácet státní dluh. Lze však s jistotou říci, že kvůli splácení veřejného dluhu v tomto případě nebylo třeba zvyšovat daně.

4. Porovnání situace v Česku a na Slovensku

Pro srovnání s Českou republikou bylo Slovensko vybráno záměrně hned z několika důvodů. Prvním, velmi podstatným důvodem pro výběr, je těsné sousedství těchto dvou států. V obou státech lze najít podobnou kulturu, obdobnou hospodářskou strukturu, oba státy jsou situovány ve vnitrozemí a ještě donedávna oba státy disponovaly vlastní měnou. Dalším a nepochybně rovněž důležitým důvodem pro výběr Slovenska je společná historie obou států, která vyvrcholila počátkem 90. let.

4.1 Situace v letech 1989 – 2004

Krátce po listopadové revoluci se začalo pomalu ale jistě utvářet nové státní uskupení, které díky své nezkušenosti a zejména v důsledku nedostatku odborníků často pouze přejímalo nebo obměňovalo původní zákony a normy z let minulých. Postupem času začala v politickém prostředí tehdejší České a Slovenské Federativní Republiky vznikat různá uskupení, která měla na různé problémy různé názory. Situace se nadále vyhrcovala a výsledkem těchto neshod bylo rozdělení obou republik. Po více než 70 letech společného soužití Čechů a Slováků došlo 1. ledna 1993 k rozdělení již tak nejednotného Československa. Takto vzniklá situace dala oběma státům možnost vypořádat se se svou ekonomickou a politickou situací svým vlastním způsobem.

Ačkoli české území bylo historicky hospodářsky na mnohem vyšší úrovni, nežli slovenské území, lze říci, že 40 let centrálně plánovaného hospodářství více méně vyrovnalo rozdíly mezi oběma státy. Alespoň slovenská strana byla toho názoru. Dnes lze konstatovat, že slovenská část federace sice pozvedla svou ekonomickou úroveň, nicméně po rozchodu obou zemí tvrdě pocítila nepřipravenost své ekonomiky na nové výzvy kapitalistického uspořádání zbytku Evropy.

Tabulka 5: Porovnání sazeb DPH v České a Slovenské republice

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ČR (v %)	23 (5)	23 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5)	22 (5) ⁵
SR (v %)	23 (5) ⁶	25 (6)	25 (6)	23 (6)	23 (6)	23 (6)	23 (6) ⁷	23 (10)	23 (10)	23 (10)	20 (14)	19

Zdroje: ČERNOHAUSOVÁ, P., Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013; SLOVENSKO, Zákon o dani z pridanej hodnoty; MF SR, Materiály a dokumenty; upraveno autorem.

Tabulka 6: Porovnání zdanění právnických osob v České a Slovenské republice

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ČR (v %)	45	45	41	41	39	35	35	31	31	31	31	28
SR (v %)	45	40	40	40	40	40	40	29	29	25	25	19

Zdroje: ZEMÁNEK, J., Nastal čas zrušit daň z příjmu právnických osob; WIKIPEDIE, Ekonomika Slovenska; upraveno autorem.

Úplné údaje o České republice lze dohledat na serverech Daňáři online (Černohausová, 2011) a Euroekonom.cz (Zemánek, 2005).

Údaje o Slovenské republice lze dohledat na Wikipedii (Ekonomika Slovenska, 2011) a ve slovenském Zákoně o dani z pridanej hodnoty (1995).

Ve srovnávacích tabulkách je uveden chronologický vývoj nejdůležitějších daní v obou zemích. Je zřejmé, že daňové sazby se v obou zemích nijak výrazně nelišily, přesto však ekonomický vývoj obou zemí byl zejména v počátečních letech výrazně odlišný. Otázkou je, co zavinilo rozdílný vývoj obou zemí. Dnes lze s jistotou říci, že Slovensko hned na počátku své existence výrazně zaspalo. Namísto rychlé a účinné transformace ekonomiky v zemi probíhal spíše boj o moc, velmi častým jevem bylo korupční jednání

⁵ K 1. 5. 2004 byla základní sazba snížena na 19 %

⁶ K 1. 8. 1993 byla základní sazba zvýšena na 25 % a snížená sazba zvýšena na 6 %

⁷ K 1. 7. 1999 byla snížená sazba zvýšena na 10 %

mnoha vlivných osob a Slovensko se svou spíše východní orientací stále nebylo stabilizováno.

Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 1994 – 2004

Rok	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Míra nezaměstnanosti v %	13,5	13	11,5	12	12,5	16,5	18	19	18,5	17,5	18

Zdroj: ŠÚ SR, Míra ekonomické aktivity, míra nezaměstnanosti a míra zaměstnanosti v SR za roky 1994-2010, upraveno autorem.

Tabulka ze Slovenského statistického úřadu (ŠÚ SR, 2011) jen podtrhuje problematický vývoj na daném území. Z tabulky nahoře lze vnímat značný propad a vyskytující se problémy, které nově vzniklou Slovenskou republiku postihly. V porovnání s Českou republikou Slovensko značně zaostávalo, nezaměstnanost v některých letech byla na Slovensku dokonce dvojnásobná oproti stavu v České republice. Vývoj HDP a růstu slovenské ekonomiky nabíral podobný směr.

Nabízí se tedy otázka, jakým způsobem se Slováci dostali na svou dnešní úroveň, kdy v některých ohledech dokonce již předčili ekonomické statistiky České republiky. Odpovědí je velká vládní reforma z roku 2003, která velmi významně ovlivnila další chod celého Slovenského státu.

4.2 Situace po roce 2004

„Slovenská daňová reforma byla pečlivě připravená a konečný výsledek velmi zjednodušil výpočet daní.“ Takto popisuje situaci po daňové reformě Petra Niedlová pro server Finance.cz (2005). Jak dále autorka uvádí, nešlo pouze o daňovou reformu, reformovány byly společně s daňovým systémem také systém sociálního zabezpečení, součástí plánu byla rovněž důchodová reforma a v neposlední řadě bylo reformováno také zdravotnictví. Daňová reforma přinesla na Slovensko mnoho změn, a s dnešní zkušeností lze již říci, že to byly změny velice sofistikované.

K 1. 1. 2004 na území Slovenské republiky začala platit rovná daňová sazba, která byla jednotná jak pro daň z příjmu FO, tak pro daň z příjmu PO a stejná sazba platila také pro daň z přidané hodnoty. Přijetí daňových reforem zcela jistě pomohlo zpřehlednit a zjednodušit systém výběru daní v zemi. Kompletní změny daňového systému na Slovensku lze najít v Zákoně o daniach z príjmov, v Zákoně o DPH a dalších.

Velmi podstatným rysem slovenské daňové reformy je fakt, že plošným snížením většiny daní došlo naopak ke zvýšení vybrané částky. Danou skutečnost potvrzuje tabulka z článku Petry Niedlové (2005), která porovnává výsledné vybrané částky v letech 2001 – 2004.

Tabulka 8: Srovnání daňových příjmů do státního rozpočtu v letech 2001 – 2004 (v mil. SKK)

Daň	2001	2002	2003	2004
Daně z příjmů, zisků a kap. majetku	57 483	67 175	70 149	60 581
Daň z majetku	1 639	2 204	2 664	2 735
Domácí daně na zboží a služby	101 968	115 569	123 269	144 274
Daně z mezinár. obchodu a transakcí	3 923	3 996	4 065	1 908
Celkem daňové příjmy	165 013	188 944	200 147	209 498

Zdroj: NIEDLOVÁ, P., Co Slovensku přinesla daňová reforma, upraveno autorem.

Z tabulky nahoře je jasně patrné, že si Slovensko svou reformou v zásadě nijak nepohoršilo, spíše naopak. Mezi největší přínosy daňové reformy patří bezesporu přehlednost, jednoduchost, spravedlivost a stabilizace systému. Je zřejmé, že výpadek ze snížení odvodů přímých daní bylo třeba nějakým způsobem nahradit. Tento výpadek byl pokryt vyšším celkovým výběrem nepřímých daní, a to zejména vyšší vybranou částkou na dani z přidané hodnoty. Je vhodné ještě doplnit, že k 1. 1. 2007 byla obnovena snížená sazba DPH na vybrané výrobky a služby, a to na úrovni 10 %.

Pro větší názornost je níže opět pomocí tabulek zobrazeno srovnání obou zemí, konkrétně bude porovnána daň z příjmu PO a daň z přidané hodnoty v letech 2004 – 2012.

Tabulka 9: Porovnání sazeb DPH v České a Slovenské republice

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR (v %)	22 (5) ⁸	19 (5)	19 (5)	19 (5)	19 (9)	19 (9)	20 (10)	20 (10)	20 (14)
SR (v %)	19	19	19	19 (10)	19 (10)	19 (10)	19 (10)	20 (10)	20 (10)

Zdroje: ČERNOHAUSOVÁ, P., Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013; MZV ČR, Slovensko: Finanční a daňový sektor; upraveno autorem.

Tabulka 10: Porovnání zdanění právnických osob v České a Slovenské republice

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR (v %)	28	26	24	24	21	20	19	19	19
SR (v %)	19	19	19	19	19	19	19	19	19

Zdroje: ZACKO, K., Daň z příjmů právnických osob; MZV ČR, Slovensko: Finanční a daňový sektor; upraveno autorem.

Kompletní údaje o České republice lze dohledat na serveru Daňáři online (Černohausová, 2011). Údaje o posledních změnách na území Slovenské republiky lze dohledat na serveru Peníze.cz (Povr a Cicáková, 2011).

Z údajů uvedených v tabulkách 9 a 10 lze rozpoznat slovenskou daňovou reformu, resp. její důsledky. Rozdíl daňového zatížení v obou státech sice není nijak markantní, výhoda slovenského systému však spočívá zejména v jednoduchosti, přehlednosti a efektivnosti nové daňové politiky. Lze konstatovat, že v České republice reforma daňového systému stále více chybí, důsledky neefektivity některých daní se často promítají do ekonomiky.

⁸ K 1. 5. 2004 byla základní sazba snížena na 19 %

Jako důkaz přínosu slovenských reforem lze uvést nová makroekonomická data, která jasně dokládají pozitivní vývoj slovenské ekonomiky od zavedení reformních kroků:

Tabulka 11: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 – 2011

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Míra nezaměstnanosti v %	18,1	16,2	13,3	11	9,6	12,1	14,4	13,4

Zdroj: ŠÚ SR, Nezamestnanosť, upraveno autorem.

Podle údajů ŠÚ SR (2012) je možné pozorovat pokles měřené míry nezaměstnanosti, který byl sice narušen finanční krizí v roce 2008, nicméně v rámci ohlédnutí za slovenským vývojem v 90. letech lze toto zjištění považovat za úspěch reformních kroků.

Pro ekonomický vývoj byla vybrána míra nezaměstnanosti zcela záměrně, jelikož ostatní makroekonomická data mohou být často zkreslená, nebo jednoduše nemají správnou vypovídací hodnotu. Stále více světových ekonomů dnes přihlíží k míře nezaměstnanosti jako velmi důležitému měřítku ekonomické situace v daném státě. Míra nezaměstnanosti má rovněž vypovídací hodnotu v otázce konkurenceschopnosti dané země.

Pokud jde o další makroekonomické statistiky, Slovensko se v mnoha případech svou výkonností přibližuje úrovni České republiky, v některých případech je dokonce již o krok napřed. Příkladem slovenských úspěchů, v porovnání s Českou republikou, může být například výroba automobilů v přepočtu na jednoho obyvatele, kde Slovensko předčilo Českou republiku již v roce 2010 a stalo se tak největším světovým producentem osobních vozidel v přepočtu na jednoho obyvatele, jak uvádí server Zákruta.cz (Anon, 2011b). Mnoho lidí si tak může klást otázku, jakým způsobem se Slovensku podařilo přimět zahraniční automobilky investovat právě tam. Odpověď lze mimo jiné najít v příznivě nakloněné daňové politice státu vůči zahraničním investorům.

Bod L (Lafferův bod) je jakýmsi hraničním bodem, za který by se daňová sazba v žádném případě neměla dostat. Problém zde nastává v okamžiku, kdy ministr financí, resp. zákonodárci, nevědí, nebo v horším případě nechtějí vědět, kde přesně bod L leží. Následkem tohoto milného jednání je nižší daňový výnos, než jaký by byl paradoxně vybrán za použití nižší daňové sazby.

Faktorů, které ovlivňují polohu bodu L , je celá řada. Mezi nejčastější příčiny klesající tendence křivky vybraných finančních prostředků lze řadit neadekvátní výši dané sazby, kdy daňový subjekt již jednoduše není ochotný zaplatit a snaží se nějakým způsobem dani vyhnout, v horším případě tento subjekt odchází jinam. Pokud se daňový subjekt rozhodne opustit daný stát, jde samozřejmě o velice nepříjemnou situaci, protože tomuto státu již neodvede ani jiné daně, které by byl býval ochoten platit. Tento problém lze popsat rovněž jako určité podlamování konkurenceschopnosti státu a je tedy třeba nastavovat výši daní a daňových sazeb opravdu pečlivě.

Pro názornost bude nyní uvedeno několik problematických daní, které nesou typické problémy s neefektivitou výběru:

A) Některé spotřební daně

Typickým příkladem špatně nastavené daňové sazby je sazba spotřební daně pro pohonné hmoty. V době působení úřednické vlády Jana Fišera byl vyvíjen poměrně značný tlak na úspory ve všech směrech, proto byl bývalý ministr financí Eduard Janota pověřen vytvořením návrhu úsporného balíčku. Jeho práce byla za dané politické situace velmi komplikovaná a lze říci, že vyjednávání a prohlašování jednotlivých návrhů na úspory vyžadovalo značnou trpělivost. Jednou z mnoha prohlašovaných položek byla změna spotřební daně na pohonné hmoty. Dnes je již známo, že tato změna byla chybným rozhodnutím, které přiznal i sám bývalý ministr Janota, jinak všeobecně uznávaný ekonom a analytik. Jak píše server finance.cz (Anon, 2011c), zvýšení spotřební daně o 1 korunu na litr dostalo Českou republiku v rámci cen pohonných hmot mezi nejdražší státy Evropy. Rozpočet České republiky tak přišel řádově o 6 – 8 miliard korun. Hlavním důvodem snížení odvodu daně byl bezpochyby přechod dopravců k čerpacím stanicím v jiných

státech než na území České republiky. V důsledku této změny tedy Česká republika přichází o část daňového výnosu, dále zde trpí určitou újmu také obyvatelé státu, kteří nemají takové možnosti, jako velké dopravní firmy a za zvážení rovněž stojí flexibilita dalších změn této spotřební daně. Návrhy na její opětovné snížení lze samozřejmě v parlamentu často slyšet, důsledky této změny jsou ovšem značně nejisté, nikdo totiž nezaručí, že opětovné snížení sazby daně se promítne v celé své velikosti do ceny pohonných hmot, tudíž by bylo zřejmě zapotřebí snížit spotřební daň o více než 1 korunu. Jak je možno pozorovat, stanovování spotřebních daní může mít dalekosáhlé důsledky, proto je třeba vždy pečlivě zvážit všechny okolnosti, které mohou danou problematiku ovlivňovat.

B) Daně z příjmu

Další problematickou daní je daň z příjmu. Ať jde o daň z příjmu FO nebo o daň z příjmu PO, u obou těchto daní lze pozorovat značné daňové úniky. Otázkou je, proč je tomu tak. Pokud jde o právnické osoby, zde se jedná o celosvětový problém tzv. daňových rájů, který bude rozebrán v další podkapitole. K tomuto problému navíc ještě přibývá problém zdanění nadnárodních korporací, u kterých lze jen velmi složitě dohledávat, kde přesně došlo ke vzniku jejich zisku. Daňová zátěž podniků v České republice je na evropském průměru, nicméně lze konstatovat, že ve světě existuje značné množství států s velmi nízkými firemními daněmi, kterým v dané době jednoduše nelze v evropském měřítku konkurovat.

Co se týče fyzických osob, sazba daně z příjmu patří v evropském měřítku spíše mezi nízké, je zde ale druhá strana mince, která náklady na pracovní sílu v České republice razantně zvyšuje. Touto druhou stranou mince je odvod plateb do systému veřejného zdravotního pojištění a odvod pojistného na sociální zabezpečení. Obě tyto položky lze považovat za daňový příjem státu, i když pojmenování těchto položek je poněkud matoucí. Právě díky těmto dalším skrytým nákladům se pracovní síla v České republice značně prodražuje a opět se lze vrátit k Lafferově křivce. Je ještě daňové zatížení práce v Česku stále před bodem L , nebo je již odvod tak vysoký, že je pro firmy demotivující za těchto podmínek na našem území působit? Z vývoje v posledních letech je patrné, že značné

množství firem není s danou situací spokojeno a snaží se nějakým způsobem z této situace dostat. Možná východiska z dané situace jsou dvě: buď takováto firma v České republice svou činnost úplně ukončí a přesune se do jiného státu, nebo zde firma zůstane, ale pokusí se nějak si zpříjemnit své setrvání zde, na území České republiky. Pokud se firma rozhodne pro druhou možnost, velmi často sklouzne k tzv. Švarc systému, který je rozebrán dále.

C) Švarc systém

Pro vysvětlení tohoto způsobu obcházení zákona lze použít definici z Wikipedie (Švarc systém, 2012): „*Švarc systém je označení pro způsob často zneužívané ekonomické činnosti, při které osoby vykonávající pro zaměstnavatele běžné činnosti nejsou jeho zaměstnanci, ale formálně vystupují jako samostatní podnikatelé.*“ Článek v encyklopedii dále popisuje problém, který tak vzniká státu, jedná se zejména o ponížení daňového výnosu na takto profilovaném zaměstnanci a dále zde stát přichází také o podstatnou částku na sociálním pojištění. Dílčím problémem může být také dvojnásobné započtení nákladů, které může vzniknout, uplatňuje-li daný „zaměstnanec“ pro svou činnost náklady procentem příjmů.

Švarc systém vznikl v 90. letech minulého století a byl pojmenován podle jeho zakladatele, českého podnikatele Miroslava Švarce. V současnosti je tento druh pracovního poměru zakázán, je na něj stále nahlíženo jako na způsob vyhýbání se daňové povinnosti. Do tuzemské legislativy se vrátil výslovný zákaz tohoto způsobu zaměstnávání 1. lednem roku 2012. Podle nejrůznějších odhadů je však stále velké procento živnostníků zapojeno právě v tomto systému a stále tak dochází k daňovým únikům, a to přesto, že pokuty za využití tohoto modelu byly výrazně zvýšeny. Toto zjištění lze nepřímo demonstrovat například na procentu živnostníků v české pracující populaci, kde živnostníci tvoří celou pětinu této pracující populace, jak píše server podnikatel.cz (Anon, 2012). S takto vysokým podílem živnostníků se Česká republika řadí mezi evropské rekordmany.

5.2 Riziko úbytku ekonomických subjektů (daňové ráje)

Vzhledem k růstové tendenci daňového zatížení ekonomických subjektů lze očekávat, že z dlouhodobého hlediska budou jednotlivé ekonomické subjekty na území České republiky ubývat, resp. měnit své sídlo. Zde je možné rozdělit předpokládaný vývoj na dvě různé situace – první možností jsou „dobré časy“, kdy ekonomika funguje, nachází se ve fázi růstu a nic nenasvědčuje problematickému vývoji. Druhou možností jsou „špatné časy“, kdy ekonomika prožívá recesi, firmy se dostávají do problémů s odbytem a celkovou situací lze brát jako nestabilní či krizovou.

Situace 1 – dobré časy

Pokud ekonomika funguje, výroba roste, nezaměstnanost klesá, lidé i firmy mají dostatečné množství financí a poptávku po produkci lze považovat za relativně stabilní. V tomto případě stát nemusí nijak zásadně upravovat daňové sazby, jelikož vše je správně nastaveno, firmy jsou ochotny platit takové daně, které jsou předepsány, stát nepotřebuje vybírat více než je třeba, protože není krize a není ani třeba nic zachraňovat.⁹ Tento případ lze považovat za jakýsi ideální stav, který však není v dnešní době příliš reálný.

Situace 2 – špatné časy

Mnohem reálnější situací je dnes druhé pojetí stavu ekonomiky, kdy ne vše je v pořádku. Zcela jednoznačně lze říci, že od roku 2008 dopadá na ekonomiky všech evropských zemí hospodářská krize, která ve svém důsledku zapříčinila mnoho změn a mnoho nových a nečekaných výzev. Prvnímu kolu krize – krizi finanční, lze-li to tak říci, se Česká republika společně se Slovenskem zdárně vyhnula, a to hlavně díky bankám a jejich managementu. Další krize ale již postihuje bez výjimek všechny státy Evropy a tudíž i Česká republika je nucena na danou situaci reagovat.

⁹ Je zřejmé, že většina států je nucena daně zvyšovat kvůli svému rostoucímu zadlužení, v tomto případě však není na tento faktor brán zřetel.

Lze konstatovat, že krize z posledních let napomohla k urychlení zadlužování nejen evropských států, a to zejména kvůli různým protikrizovým opatřením, která stála určité prostředky. Typickým příkladem protikrizového opatření může být tzv. šrotovné, zaváděné v několika evropských státech za účelem zvýšení tržní poptávky, resp. zvýšení produkce v automobilovém průmyslu. Jiným příkladem mohlo být snižování firemních daní jako určitý druh investičních pobídek. Otázkou však zůstává, jak reagovat nyní, kdy krize stále neodezněla, výše státních dluhů jsou astronomické a makroekonomické prostředí nestabilní.

Při nastínění možného vývoje je třeba přihlídnout k vývoji v posledních letech a rovněž je třeba zamyslet se nad cíli současné vlády. Pro popis vývoje daňových sazeb byly vybrány dvě konkrétní daně, které mají podstatný význam ve struktuře příjmů státního rozpočtu. Jako první je představen vývoj daně z příjmu právnických osob (zástupce přímých daní), jako druhá je vybrána daň z přidané hodnoty (zástupce nepřímých daní).

Tabulka 12: Vývoj daně z příjmu PO v letech 2007 – 2012

2007	2008	2009	2010	2011	2012
24 %	21 %	20 %	19 %	19 %	19 %

Zdroj: ZACKO, K., Daň z příjmů právnických osob, upraveno autorem.

Tabulka 13: Vývoj daně z přidané hodnoty v letech 2007 – 2012

2007	2008	2009	2010	2011	2012
19 % (5 %)	19 % (9 %)	19 % (9 %)	20 % (10 %)	20 % (10 %)	20 % (14 %)

Zdroj: ČERNOHAUSOVÁ, P., Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013, upraveno autorem.

Z vývoje v posledních letech je patrné, že přímé daně mají tendenci klesat a nepřímé daně mají naopak spíše růstovou tendenci. Důvod je prostý, v době krize má mnoho podniků problémy se ziskovostí, a pokud nějaký zisk vykazuje, lze si základ daně opět snížit ztrátou z minulého „krizového“ roku. Dále je také možné pozorovat stále častěji různé daňové

úniky, vyhýbání se dani a tak podobně. V důsledku tohoto stavu stát trpí výpadek v příjmové části rozpočtu z důvodu nižšího výběru daní. Jako možné řešení se v této situaci může jevit zvýšení nepřímých daní, ve kterých dochází všeobecně k podstatně menším únikům a platí je v podstatě každý, bez výjimky. Data z posledních let tuto skutečnost potvrzují. Pro rok 2012 došlo opět ke zvýšení DPH, konkrétně ke zvýšení snížené sazby daně z 10 % na 14 %.

Do budoucna lze opět očekávat zvýšení nepřímých daní, zejména daně z přidané hodnoty. Podle plánů ministerstva financí by mohlo v budoucnu dojít ke sjednocení obou sazeb DPH, výše této daně zatím není známa, mluví se o sazbách mezi 17,5 % - 19 %. Co se týká daní přímých, jedná se o zrušení konceptu superhrubé mzdy pro fyzické osoby a o možnosti zvýšení sazby této daně na 19 %. Daň z příjmu právnických osob zřejmě nečeká žádná revoluční změna, pokud chce však vláda čelit konkurenci „daňově levnějších“ států, bude zapotřebí tuto daň opět snižovat. Problém firemních daní je však poněkud rozsáhlejší, stanovení správné výše daňové sazby již není pouze v rukou vlády daného státu, do budoucna bude třeba tuto záležitost řešit v širší dohodě mezi jednotlivými státy, a to zejména kvůli problematice daňových rájů, které značně ohrožují výběr firemních daní nejen v evropských zemích.

Daňové ráje

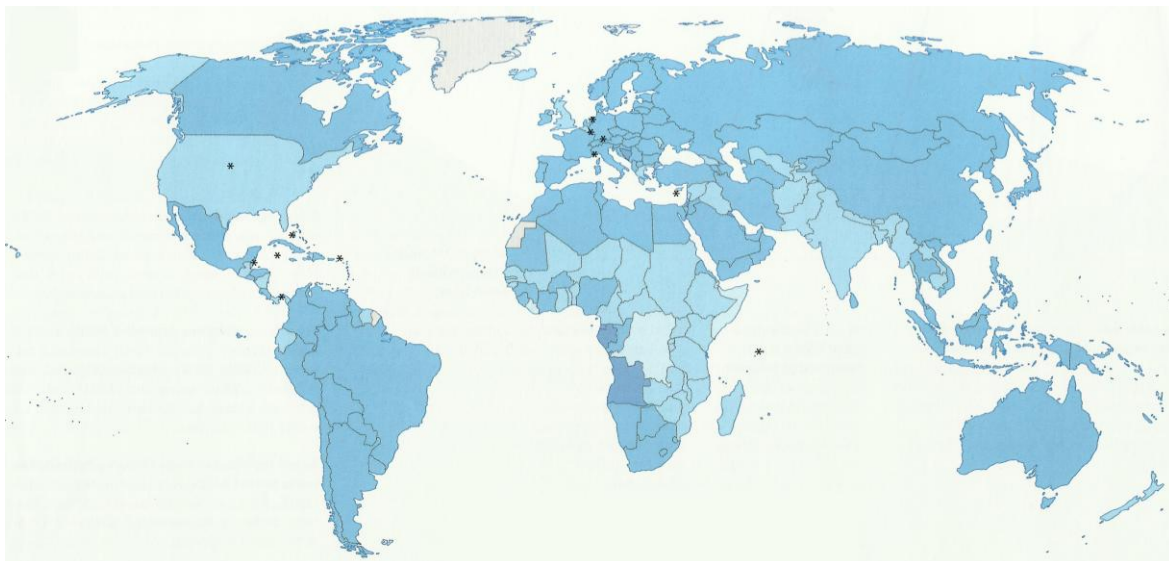
Problematikou daňových rájů se v dnešní době zabývá mnoho autorů, mezi nimi například profesor Jiří Fárek, působící na Technické univerzitě v Liberci, nebo docentka Lenka Láchová, vyučující na Vysoké škole ekonomické v Praze. Otázka daňových rájů je v posledních letech stále více diskutována, proto je jí rovněž věnována část této kapitoly, protože uspokojivé řešení tohoto komplikovaného stavu stále nebylo nalezeno.

„Období globalizace nabízí daňovým subjektům stále větší prostor pro přesuny daňových základů do zemí s nižší úrovní zdanění a pro vyhýbání se placení daní. Poptávka poplatníků po tomto způsobu optimalizace daňové povinnosti a po redukci daňového zatížení vede k daňové konkurenci mezi státy.“ (Láchová, 2007, s. 10). Takto lze ve stručnosti definovat stávající problematiku zdaňovacích obtíží, kdy jednotlivé subjekty

doslova přebíhají z jednoho státu do jiného jen proto, aby se vyhli vyššímu zdanění. Největším problémem však většinou nejsou sousední státy, kde se sazby daní liší maximálně o několik procentních bodů. Hlavní problém v dnešní době působí většinou velmi malé státy, které ani nejsou ekonomicky nikterak významné, avšak nabízejí značně nižší daňové sazby, nežli většina ostatních států po celém světě. Danou situaci v těchto menších státech lze nazvat jakýmsi „daňovým dumpingem“. Obecnou definici tohoto problému opět uvádí Láchová (2007, s. 30): *„Daňové ráje jsou území, která svou legislativou umožňují společnostem a fyzickým osobám přesunout daňové základy a vyhnout se tak zdanění v zemi současné nebo původní rezidentury. Lze je vymezit jako stát nebo území, kde je velmi nízké nebo nulové daňové zatížení.“* Obrana proti těmto praktikám některých států je velmi složitá, lze dokonce říci, že individuálně se tomuto jevu snad ani bránit nelze. Proto je třeba do budoucna zajistit určitou nadnárodní spolupráci, která by alespoň omezila rozsah služeb těchto daňových rájů. V opačném případě hrozí, že v mnoha evropských státech začne docházet k enormním výpadkům výběrů firemních a i jiných daní, což by v nejhorším případě mohlo vést až ke kolapsu daňových systémů některých států.

Co se týče České republiky, dle serveru Aktuálně.cz v loňském roce přesunulo své sídlo do daňových rájů 328 českých firem. Jejich celkový počet tak vzrostl na 11 750 (Holanová, 2012).

Pro ilustraci je níže přiložena mapa daňových rájů, do kterých dnes nejčastěji míří české firmy:

Zdroj: HOLANOVÁ, T., Mapa daňových rájů, vlastní zpracování.

Obrázek 2: Daňové ráje

Z Evropských zemí se jedná o Nizozemsko, Kypr, Lucembursko, Lichtenštejnsko a Monako, mimo Evropu jsou to pak Spojené státy americké, Britské Panenské ostrovy, Seychelská republika, Panama, Belize, Kajmanské ostrovy a Bahamy.

Z celosvětového hlediska znamená fenomén daňových rájů obrovské daňové ztráty, které lze jen těžko vyčíslit. Nicméně lze si udělat jakýsi obrázek o stavu dnešní situace, když podle České kapitálové informační agentury (ČEKIA) například jen samy Spojené Státy odhadují, že kvůli daňovým rájům ročně přijdou na daních o 100 miliard dolarů, což v žádném případě není zanedbatelná částka (Holuška, 2010).

5.3 Jistota daného vývoje

Zvolení správného nastavení daní je velmi složité a prognózy vývoje daňového systému také. Zcela jistě lze odhadovat další postup stávající vlády, nikdo však nezaručí, zda tato vláda zůstane u moci až do konce volebního období. Pokud by například došlo k pádu vlády, je dnes velmi pravděpodobné, že nová vláda by se stavěla k daňové reformě zcela odlišně, a vývoj této problematiky by se tak zřejmě ubíral jiným směrem, nežli tomu bylo doposud.

6. Nastínění možných změn v systému daní

Zásadní změny v daňovém systému České republiky měla přinést daňová reforma v roce 2013. Tato reforma byla však odložena, nicméně není od věci připomenout její hlavní cíle, protože vláda je stále stejná a reforma stále více nutná. Podle časopisu Ekonom (Pravec, 2011) mělo v roce 2013 dojít k vylepšení pozic firem působících na území České republiky, jejich odvody měly být nižší a firmám tak mělo zůstat více prostředků na rozvoj jejich podnikání. Taková úvaha se zdá být v době krize správná, nicméně chybějící peníze bylo třeba vybrat jinde a to zejména na straně občanů, což bylo velmi kritizováno opozicí i některými vládními poslanci. Významným prvkem reformy bylo rovněž snížení složené daňové kvóty, která měla podle slov ministra financí klesnout až k 34 procentům. Další novinkou mělo být zrušení tzv. superhrubé mzdy a návrat ke konceptu hrubé mzdy s novou daňovou sazbou.

6.1 Obecný přístup

Přístupů k daňové problematice je celá řada, obecně lze rozdělit ekonomické teoretiky do dvou táborů, rozdělených na ty, kteří by raději zvyšovali přímé daně a na ty, kteří by raději upravili daně nepřímé. V každém případě je do budoucna nutné, aby se zadlužení státu snižovalo anebo alespoň aby se státní dluh nezvyšoval, bude proto zřejmě nutné opět nějakým způsobem daně zvýšit. Otázkou zůstává, jak nejlépe tento problém vyřešit.

Pro zvyšování přímých daní jsou dlouhodobě členové levicového politického spektra, kteří prosazují zvýšení firemních daní a současně znovuzavedení progresivního zdanění fyzických osob. Mezi nejznámější představitele tohoto proudu v České republice patří například bývalý ministr financí vlády ČSSD Bohuslav Sobotka. Dle časopisu Ekonom by Bohuslav Sobotka po případném vítězství v dalších volbách znovu zavedl progresi daně z příjmu FO a rovněž by prosazoval zvýšení daně podnikům (Pravec, 2011). Takový přístup se zcela jistě může zamlouvat podstatné části české populace, z dlouhodobého hlediska by se však nemusel státu vyplatit. Lze předpokládat, že zvýšení firemních daní by mělo v konečném důsledku negativní vliv na firmy působící v České republice a ty by tak

postupně mohly přecházet do jiných, výhodnějších lokalit. Co se týče progresivního zdanění, zde již dopad znovuzavedení není tak zcela jednoznačný, je možné, že taková změna by mohla mít pro státní kasu i pozitivní vliv, v každém případě je ale třeba přihlídnout také ke všem typům slev a jiných daňových úlev a zvážit tak, zda je zapotřebí vracet se k široké škále progresivních sazeb anebo raději zavést například jen dvě daňová pásma, jak navrhuji někteří pravicoví poslanci.

Co se týče nepřímých daní, k jejich zvyšování se dnes přiklání mnoho významných ekonomů, mezi nimi například i ekonom Jan Švejnar, který na svých stránkách zastává názor, že pokud je zde snaha o snižování nezaměstnanosti, je třeba rovněž snižovat přímé daňové zatížení a nahrazovat ho např. spotřebními daněmi nebo zvýšením daně z přidané hodnoty (Kubík, 2011). Mezi další zastánce nízkých firemních daní lze zařadit bývalého ministra průmyslu z dob vlády Václava Klause, dnes poradce Goldman Sachs, Vladimíra Dlouhého. Ten se pro server ihned.cz vyjadřuje mimo jiné právě k tématu zdanění firem (Hrstková a Honzejek, 2011). Obdobný názor na zdanění má ekonom Igor Kotlán, který navrhuje zvyšování DPH a naopak je proti zvyšování podnikových daní. Současně je dle jeho názoru zapotřebí snížit zatížení práce, která podléhá nadměrně vysokým sociálním odvodům.

6.2 Konkrétní změny

V této části budou představeny změny navrhované touto prací. Za stěžejní stanovisko lze považovat nutnost zvýšení nepřímých daní, přímé daně by měly být naopak postupně snižovány. Cílem této daňové politiky je především udržení konkurenceschopnosti České republiky a postupný rozvoj a opětovný růst ekonomiky.

Jednoznačnou a nespornou výhodou nepřímých daní je, že se jim v podstatě nedá vyhnout a jejich výběr je tak vysoce efektivní, což o daních přímých vždy říci nelze. Největší rozvoj zcela jistě nepřímé daně zaznamenaly zavedením daně z přidané hodnoty v rámci synchronizace daňových systémů uvnitř Evropského společenství. Zavedení DPH sice pro stát znamenalo nemalé zdražování zboží a služeb, jak odhadovaly Milena Hořicová a

Drahomíra Vašková ve svém článku pro časopis Finance a úvěr (Hořicová a Vašková, 1992), zavedení však mělo rovněž i pozitivní fiskální dopady, a to zejména ve vyšším výběru daní. Je třeba zmínit pozdější nutnost valorizace některých výdajů, a to právě v důsledku pohybu spotřebitelských cen, přesto lze s jistotou považovat zavedení daně z přidané hodnoty za pozitivní přínos pro státní finance ve smyslu dalších příjmů.

Zavedeny byly samozřejmě v průběhu let i další nepřímé daně, které byly jmenovány ve 2. kapitole, pro připomenutí jsou uvedeny níže:

- Daň z přidané hodnoty
- Daně spotřební
- Ekologické daně
- Cla

Mezi největší zdroje státu patří bez pochyby příjmy z DPH a ze spotřebních daní. Pro ilustraci lze nahlédnout do databází Ministerstva financí ČR, kde lze dohledat konkrétní čísla vybraných částek:

Tabulka 14: Daňové výnosy nepřímých daní za rok 2010 (v mil. Kč)

Daň z přidané hodnoty	Spotřební daně	Ekologické daně	Cla
263 879	138 261	3 251	13

Zdroje: MF ČR, Veřejné rozpočty 2010; CS ČR, Výsledky celního a daňového řízení; upraveno autorem.

Z uvedených čísel je zřejmé, že nejvýznamnějšími nepřímými daněmi jsou první dvě uvedené položky. Z těchto údajů vyplývá závěr, že právě těmto daním by měla být z dlouhodobého hlediska věnována největší pozornost, v případě že mají pro stát tak velký význam.

A) Daň z přidané hodnoty

Jak již bylo řečeno, daň z přidané hodnoty se řadí mezi nejvýkonnější daně, kterými ministerstvo financí disponuje. Výběr této daně je poměrně snadný a vyhnout se jí lze jen velmi obtížně. Tuto daň odvádí každý, kdo nakupuje zboží a služby, jedná se tedy o plošnou daň, která se týká opravdu každého. Existují racionální důvody, pro které by bylo vhodné tuto daň zvýšit. Jak říká Igor Kotlár pro časopis Ekonom (Pravec, 2011), ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je u nás podíl DPH na celkovém zdanění relativně nízký. Igor Kotlár dále argumentuje rostoucím trendem sazeb DPH v sousedních zemích České republiky a dále také namítá, že rostoucí DPH v porovnání s růstem ostatních daní ovlivňuje životní úroveň pouze slabě. Velmi často se na veřejnosti uvádí, že zvyšování DPH nejvíce odnášejí občané s nejnižšími příjmy. Toto tvrzení Igor Kotlár opět vyvrací s odkazem na hrubý domácí produkt, který dle jeho názoru nejlépe odráží stupeň životní úrovně.

Mnozí namítají, že zvyšování této daně má za následek zhoršování ekonomické situace občanů s nízkými příjmy a prohlubování sociálních rozdílů. To ale nemusí být tak úplně pravda, lze předpokládat, že při zachování snížené sazby na vybrané výrobky a služby by tito sociálně slabší spoluobčané stále dosáhli na základní produkty a služby, které jsou pro život nevyhnutelně nutné. V takovém případě by nic nebránilo zvýšení sazby DPH i o několik procentních bodů tak, aby se Česká republika svou sazbou DPH alespoň přiblížila okolním zemím. Běžná sazba DPH by se vztahovala na všechno ostatní zboží, které není nevyhnutelně nutné pro život, což by umožnilo i razantnější zvýšení její sazby. Lze předpokládat, že i kdyby byla základní sazba DPH o něco vyšší než v okolních zemích, ani tak by daná situace nevyklučovala nákup spotřebního zboží. Občané by si pouze museli rozmyslet, co je pro ně důležité a co si raději odpustí. Mnoho typů spotřebního zboží se již dnes prodává téměř pod výrobní cenou, téměř každý výrobek či služba je v dnešní době dostupný, a pokud se zainteresovaný člověk ohlédne do minulosti, takovýto stav není příliš běžný. Tento stav ani nijak nenapomáhá ekologickému využití zdrojů, tudíž je opravdu nutné se zamyslet, zda by spotřební zboží nemělo mít vyšší hodnotu.

Pokud by tedy došlo ke zvýšení sazby DPH, je zcela zřejmé, že by bylo třeba upravit sníženou sazbu daně pro již zmiňované vybrané výrobky. V tomto případě by se dalo mluvit o jakési symbolické sazbě, která by neměla být vyšší než 5 %. Takto byla snížená sazba daně nastavena již v minulosti a poměrně dlouhou dobu se 5% sazba udržela v platnosti. Za další argument pro velmi nízkou hladinu snížené sazby DPH lze považovat podíl, kterým průměrně vybrané výrobky participují na spotřebě jednotlivých ekonomických subjektů, resp. na daňovém výnosu státu. V důsledku tohoto faktu lze předpokládat, že by se opětovné snížení této sazby DPH nijak významně nedotklo příjmu státního rozpočtu, pokud by byla základní sazba opravdu výrazně zvýšena.

Pro demonstraci předpokladů uvedených výše bude nyní srovnán odhad ministra financí Miroslava Kalouska pro vybrané částky se stavem, který by nastal s případnou navrhovanou změnou obou sazeb DPH:

Tabulka 15: Odhad vybraných částek na DPH pro rok 2012 (v mil. Kč)

Současný stav (20 %, 14 %)	220 000
Změna sazeb 1 (25 %, 5 %)	216 500
Změna sazeb 2 (30 %, 5 %)	245 000
Změna sazeb 3 (35 %, 5 %)	281 000

Zdroje: STROUHAL, J., Dopad vyšší DPH: Za kuře o čtyři koruny víc, za teplo si připlatíme stokoruny; upraveno autorem za použití vlastních výpočtů.

Je zřejmé, že při zásadnějším zvýšení sazby daně z přidané hodnoty lze navíc získat poměrně vysoké částky ve formě příjmů do státního rozpočtu. Díky těmto změnám by bylo možné významně snížit sazby přímých daní, ať už daně z příjmu FO nebo daně z příjmu PO. Lze s jistotou říci, že díky takové změně by se Česká republika stala z dlouhodobého hlediska více konkurenceschopná a daný stav by měl na českou ekonomiku velmi pozitivní vliv. Problémem však zůstává politická neprůchodnost takového návrhu, jelikož změny sazeb DPH jsou vždy velmi sporným tématem a každá parlamentní strana má v současnosti svůj názor na „optimální sazbu“.

B) Spotřební daně

Další skupinou nepřímých daní jsou daně spotřební. Spotřební daně rovněž tvoří skupinu velmi významných daňových příjmů, proto je třeba se jimi také zabývat. Spotřební daně byly zavedeny zejména kvůli zdravotním a ekologickým důvodům, nicméně je zde také nesporný přínos v podobě dalších příjmů pro státní rozpočet. Spotřební daně jsou obsažně popsány v Zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (Česko, 2003), kde jsou dále členěny na několik daňových podskupin. Spotřební daně se vybírají z tzv. „vybraných výrobků“, které lze členit celkem do 5 různých zdaňovacích skupin:

- Daň z minerálních olejů
- Daň z lihu
- Daň z piva
- Daň z vína a meziproduktů
- Daň z tabákových výrobků

Konkrétní výše všech současných daňových sazeb lze dohledat v Daňových zákonech (Marková, 2011). Z posledních let je však známo, že některé sazby daně často nebyly zvoleny zcela šťastně. Typickým příkladem špatně nastavené daňové sazby je sazba daně na pohonné hmoty, kde se tato sazba pohybuje mezi 12 840 Kč/1000 l – 13 710 Kč/1000 l, podle typu konkrétního paliva. Tato sazba je podstatně vyšší, než ukládá evropská směrnice a je rovněž vyšší, než sazby sousedních států České republiky. Zlomovým okamžikem v historii této daňové sazby bylo zřejmě její navýšení za vlády Jana Fišera, kdy se úřednický kabinet musel vyrovnat s potřebou razantních úspor a bylo proto třeba důsledně snižovat výdaje státu a přitom zvyšovat jeho příjmy. Tehdejší ministr financí Eduard Janota byl za dané situace ve velmi složité situaci a za daných podmínek bylo téměř nemožné prohlásit „rozumné“ řešení. Proto bylo třeba schválit jakýsi kompromis, který měl teoreticky vylepšit stav státních financí, jak se však později ukázalo, ne všechna opatření byla ta správná.

Jedním z těchto protikrizových opatření bylo právě zvýšení spotřební daně u pohonných hmot, jejímž výsledkem bohužel nebyl vyšší daňový výnos, ale naopak snížení daňových příjmů z této komodity. Poslední statistiky ukázaly, že danou změnou přišla Česká republika řádově o několik miliard korun, jelikož tranzitní dopravci omezili nákup pohonných hmot v České republice a namísto toho začali nakupovat pohonné hmoty v okolních státech. Náprava takto vzniklé situace bude jistě velmi složitá, a to zejména proto, že ačkoli lze sazbu daně opět snížit, daňový výnos se zcela jistě hned nevrátí na minulé čísla, a to z důvodu dočasně vyšších marží prodejců, kteří by na novou změnu nereagovali okamžitě.

Podstatnou je zde zejména spotřební daň z nafty, jelikož právě nafta hraje významnou roli v příjmech státního rozpočtu na spotřebních daních. Je tomu tak proto, že v podstatě všechna nákladní vozidla využívají diesellový pohon a tudíž čerpají právě naftu. Důležitým faktorem v této situaci je fakt, že Česká republika je tzv. tranzitní zemí, což znamená velký počet tuzemských i zahraničních dopravců, kteří mohou být potencionálními zákazníky českých čerpacích stanic. Otázkou, zda dopravce nakoupí své pohonné hmoty na území České republiky, je pouze cena nafty. Pro porovnání dnešní situace slouží tabulka níže, která srovnává ceny nafty v České republice a v okolních zemích:

Tabulka 16: Srovnání cen nafty a její spotřební daně v ČR a v okolních zemích¹⁰

Země	Cena nafty (Kč)	Spotřební daň na naftu (Kč/l)
Česká republika	36,66	10,95
Německo	36,47	11,76
Polsko	31,44	8,25
Slovensko	34,96	9,2
Rakousko	36,47	9,92

Zdroj: ČTK, Nafta za 36,60 korun je dražší než v okolních zemích, upraveno autorem.

¹⁰ Údaje z 27. ledna 2012

Z tabulky je patrné, že cena nafty je v rámci těchto zemí nejvyšší právě v České republice, cena je zde dokonce vyšší, nežli je tomu například v Německu nebo v Rakousku. Velmi důležitou roli zde hraje právě výše spotřební daně. Pro porovnání spotřebních daní slouží třetí sloupec tabulky. Ve výši spotřební daně je sice Česká republika až na druhém místě, ačkoli ceny nafty jsou zde nejvyšší. Důvodem této skutečnosti jsou zřejmě vyšší marže českých prodejců.

Tento stav velmi negativně ovlivňuje jak státní kasu, tak i českou ekonomiku, jelikož někteří menší dopravci nemají možnost tankovat pohonné hmoty v zahraničí a tím pádem se stávají díky svým vyšším nákladům méně konkurenceschopní. Problém zde vzniká rovněž pro běžné obyvatele státu, pro které je takto vysoká cena pohonných hmot také velmi nepříjemná. Zarážející se v tomto smyslu může zdát i fakt, že minimální sazba spotřební daně, nařízená Evropskou komisí, je téměř o 3 koruny nižší, než daň vybíraná v České republice.

Jako možnost řešení této situace se jeví dojednání určité spolupráce v systému spotřebních daní mezi jednotlivými státy. Tento postup však vyžaduje dlouhá jednání a ze střednědobého časového horizontu nezaručuje jisté řešení. Proto je třeba hlouběji se zamyslet nad tímto problémem. Je třeba rychle reagovat na vzniklou situaci a zabránit tak další ztrátě z nevybraných daní.

C) Ostatní nepřímé daně

Ekologické daně se zatím bohužel spíše minuly účinkem, jak bylo psáno ve 3. kapitole tohoto textu. Ekologické daně zdražují mimo jiné například elektřinu nebo zemní plyn, což jsou energie řazené mezi ekologické varianty. Zdaněna jsou také pevná paliva, kam patří také uhlí, jehož spalování sice není nijak ekologické, ale stále jde o lepší variantu, nežli například pálení odpadu a podobných surovin. S novým návrhem na zvýšení daně z paliv, o kterém píše Josef Pravec v časopise Ekonom (2012), tedy také může v některých oblastech nastat riziko zhoršení smogové situace. V době krize by možná bylo rozumné přehodnotit výhody a nevýhody zdanění těchto energií, ačkoli je tento postup zadán Evropskou unií.

Co se týče cel, tento druh daně dnes spíše ztrácí svůj význam, a to hlavně díky členství České republiky v celní unii. Toto členství velmi omezuje celní politiku České republiky a stát se tak může volně rozhodovat pouze o vztazích se státy mimo území celní unie, a to často opět v omezeném režimu.

V rámci shrnutí lze možné změny navrhované autorem vyjádřit v několika bodech:

- Snížení přímých daní (především daně z příjmu FO a daně z příjmu PO)
- Snížení některých spotřebních daní
- Snížení ekologických daní
- Razantní zvýšení DPH

K těmto 4 bodům lze ještě doplnit apel na dodržování základních požadavků na daňovou strukturu, jmenovitě se jedná zejména o efektivnost jednotlivých daní, o jejich právní dokonalost a jejich srozumitelnost pro širokou veřejnost. Daně by samozřejmě měly také být spravedlivé. Pokud nadále nebudou tato pravidla plněna, lze předpokládat další pokusy o vyhýbání se dani a jiné daňové delikty, které mají na státní finance velmi negativní vliv. Z dlouhodobého hlediska je třeba daňový systém České republiky zásadním způsobem reorganizovat.

7. Ekonomické důsledky na makroekonomické prostředí firmy

Pokud zůstane vše při starém a reforma zatím nebude provedena, lze očekávat zvyšující se dopady některých špatně nastavených daní. Pokud by v blízké době došlo k oné daňové reformě, kterou český systém již dlouho potřebuje, lze počítat se stabilnějším výnosem z výběru daní a rovněž lze také počítat s poklesem finanční kriminality ve formě daňových úniků.

7.1 Stávající stav

Teoretická analýza

Vlivy přímých a nepřímých daní na tržní ekonomiku v roce 1992 velmi výstižně popsali Christopher Heady a Colin Lawson: „*Cílem tohoto příspěvku je ukázat, jak daně a jejich změny ovlivňují výši a strukturu produkce v tržní ekonomice. Postupujeme přitom od přímých daní k nepřímým. Chceme objasnit, proč a jak daně působí na ekonomické chování, a to jak na nabídku práce, tak i na strukturu výdajů. Vycházíme z toho, že charakter daňového systému ve značné míře a někdy i nečekaným způsobem ovlivňuje výkon ekonomiky a bohatství jednotlivců, kteří v ní žijí. Zdůrazňujeme také vzájemnou souvislost mezi teorií a praxí.*“ (1992, s. 534). Takto začíná jejich článek pro časopis Finance a úvěr, kde dále své myšlenky rozvíjejí. V případě přímých daní je zde nejprve pojednáno o dani z příjmu fyzické osoby, konkrétně je popsán vliv marginální sazby daně na rozhodování lidí o množství nabízené práce. Pokud se lidé rozhodují o množství odpracovaných hodin, zajímají se dle autorů o přírůstek svých příjmů, o který se jejich celkový příjem navýší po zdanění jejich navýšené mzdy. Lze očekávat, že lidé budou nabízet více práce spíše při nižších sazbách marginální daňové sazby. Dále je v tomto článku popsán také vliv průměrné daňové sazby, který má pro potenciálního pracovníka smysl při rozhodování, zda pracovat nebo raději nepracovat. Pokud dojde ke změně průměrné daňové sazby v případě již pracujícího člověka, má zde tento růst tendenci k přírůstku odpracovaných hodin zaměstnancem, a to zejména z důvodu udržet si zaběhnutý životní styl. Autoři přikládají velkou důležitost problematice určování těchto

daní z příjmu fyzických osob, jelikož jejich dopady mohou mít významný vliv právě na zaměstnanou část populace, ačkoli v praxi je dnes pro většinu zaměstnanců velmi obtížné flexibilně upravovat pracovní dobu. Nicméně, z dlouhodobého hlediska je třeba mít tyto závěry na paměti. Jako shrnutí náhledu na daň z příjmu FO autoři uvádějí, že *„daňový systém, který vytváří nejsilnější stimul k práci, je systémem s vysokou průměrnou sazbou daně, s nízkou marginální sazbou daně a s nízkým nezdanitelným minimem. Tento systém však nebude příliš účinný při přerozdělování příjmů. Obecně existuje rozpor mezi potřebou prosazovat stimuly k práci a záměrem přerozdělovat důchody.“* (Heady a Lawson, 1992, s. 538). Co se týče daně z příjmu PO (daň korporací), autoři pouze stručně vystihují vliv sazby daně na stimulaci nebo naopak na destimulaci investiční aktivity jednotlivých firem. Obecně lze říci, že nižší daně obvykle vedou k vyšším investičním aktivitám.

V další části textu autoři popisují vliv nepřímých daní na makroekonomické prostředí. *„Uložení nepřímé daně vytváří rozdíl mezi cenou produkce a cenou, kterou platí domácnosti.“* (Heady a Lawson, 1992, s. 540). Tímto rozdílem je právě nepřímá daň, kterou domácnosti odvádějí navíc. Autoři dále zmiňují, že daňová zátěž nepřímými daněmi závisí na mnoha okolnostech, projevujících se ve struktuře spotřeby. Každá domácnost tedy může na nepřímých daních odvést jinou částku, záleží zde na disponibilním příjmu dané domácnosti ale i na spotřebitelských návycích jednotlivců. Autoři dále zdůrazňují, že jakákoliv významnější změna sazby daně může ovlivnit ekonomiku státu. Dopady změn nepřímých daní se promítají do cen výrobků a posléze do poptávkových křivek jednotlivých domácností. Pokud tedy například vzroste DPH určitého výrobku, lze předpokládat, že poptávka po daném výrobku se sníží a tím pádem dojde také k omezení výroby takového produktu. Dopady změn sazeb nepřímých daní samozřejmě také závisí na stupni konkurence v daném odvětví a rovněž je důležitá cenotvorba prodávajících.

V závěru svého článku autoři doporučují daňové systémy s široce vymezenou základnou a jednou daňovou sazbou (Heady a Lawson, 1992). Tato myšlenka se zdá být velmi nadčasová a jistě s ní lze souhlasit. Příkladem takto nastaveného daňového systému může být slovenský model, který byl přijat v roce 2003 a platí na Slovensku od 1. ledna roku 2004.

Autoři rovněž do budoucna přikládají velký význam nepřímým daním a vyzdvihují zejména jejich nespornou roli v zabezpečování zdrojů pro financování veřejných rozpočtů současně s jejich přínosem v podobě minimalizace společenské ztráty. Nepřímé daně mají dle jejich názoru rovněž antidistorzní charakter, což lze také považovat za klíčovou výhodu (Heady a Lawson, 1992).

Modernější pohled na věc nabízí článek Vratislava Izáka (2011) v časopise Politická ekonomie, který zkoumá vliv vládních výdajů a daní na ekonomický růst. „*Současná krize veřejných financí v řadě vyspělých zemí, včetně Eurozóny, má být řešena v první řadě především snížením veřejných výdajů a to zejména výdajů mandatorní povahy. Druhý možný způsob snížení rozpočtových deficitů, zvýšení daní, má být aplikován pouze v nezbytném a omezeném rozsahu. A to hlavně zvýšením nepřímých daní.*“ (Izák, 2011, s. 147). Vratislav Izák dále poukazuje na prognózy demografického vývoje, které předpovídají stárnutí obyvatelstva a s tím spojené rostoucí výdaje státu. Autor dále konstatuje, že udržitelnost stavu veřejných financí bude v příštích desetiletích velmi složitá. Mezi velmi ohrožené země patří mimo jiné i Česká republika. Izák dále píše, že ačkoli je třeba škrtat ve veřejných výdajích, tyto škrtky by neměly ohrozit ekonomický růst a zaměstnanost. Pozitivní vliv na růst podle něho mají zejména výdaje na vzdělání, výdaje na vědu a výzkum, výdaje na veřejné investice nebo výdaje na zdravotní péči. Tento druh výdajů má podle autora pozitivní vliv na ekonomický růst, výdaje však nesmějí být příliš vysoké.

Izák se dále ve svém článku zabývá daněmi a funkční klasifikací výdajů. V této části lze najít tabulku evropských států (Tabulka 17), ve které autor uvádí průměrné výdaje na sociální věci v jednotlivých státech:

Tabulka 17: Průměrné výdaje evropských států na sociální věci (% HDP)

Stát	Průměrné výdaje na sociální věci	Období
Rakousko	21,03	1995-2008
Belgie	17,79	1995-2008
Německo	21,44	1995-2008
Dánsko	23,56	1995-2008
Řecko	17,16	1995-2008
Španělsko	13,40	1995-2008
Finsko	21,79	1995-2008
Francie	21,37	1995-2008
Irsko	9,74	1995-2007
Itálie	17,95	1995-2008
Lucembursko	16,66	1995-2008
Nizozemsko	17,39	1995-2008
Portugalsko	13,97	1995-2008
Švédsko	23,61	1995-2008
Velká Británie	15,63	1995-2008
Bulharsko	12,99	2000-2007
Česká republika	13,04	1995-2008
Estonsko	10,61	1995-2008
Maďarsko	16,24	2001-2007
Litva	10,97	2000-2008
Lotyšsko	11,62	1996-2008
Polsko	17,11	2002-2008
Rumunsko	9,77	2002-2007
Slovinsko	16,73	2000-2008
Slovensko	13,38	1995-2008

Zdroj: IZÁK, V., Vliv vládních výdajů a daní na ekonomický růst, s. 158, upraveno autorem.

Z tabulky jsou patrné dva závěry: ekonomicky silnější státy, jako jsou například Německo nebo Švédsko, vyčleňují na sociální věci větší finanční prostředky než je tomu

u ekonomicky slabších zemí, mezi které patří například Rumunsko či Bulharsko. Druhým závěrem je fakt, že všechny státy vydávají značné prostředky právě na sociální věci, což v dnešní době není nikterak levná záležitost, v některých státech by se to téměř dalo nazvat luxusem. Otázkou tedy je, z čeho na tento luxus do budoucna čerpat peníze. Jednou z mála možností je zvyšování daní, efektivnost této strategie je věc druhá. S jistotou lze říci, že již tak, jak jsou daně nastaveny nyní, jde velké množství vybraných prostředků na sociální věci a na další mandatorní výdaje, problémem systému je ovšem deficit, ve kterém se momentálně tento systém nachází. Řešení tohoto problému se hledá již dlouho, stále však není žádná uspokojivá cesta, která by zaručovala vyrovnaní tohoto strukturálního deficitu. Pokud se takto nastavený systém v nejbližší době nedočká zásadní změny, je možné, že problémy takto strukturovaného sociálního systému vyvrcholí kolapsem.

Při opětovném pohledu na analýzu Vratislava Izáka (2011) lze dle jeho slov potvrdit, že distorzní daně mají záporný vliv na míru růstu. Autor dále konstatuje, že nejhorší způsob financování výdajů sociální povahy je jejich financování distorzními daněmi, což potvrzuje závěr minulého odstavce.

Nejnověji se tématem vlivu daní na ekonomický růst zabývají ekonomové Igor Kotlán, Zuzana Machová a Lenka Janíčková (2011) ve svém článku do časopisu *Politická ekonomie*. „*Problematika velikosti zdanění a jeho úměrnosti je diskutována nejen v rámci ekonomických disciplín, ale je náplní celospolečenských debat. Z hlediska ekonomického se jeví relevantní zejména efektivnostní pohled, tedy takový, který hledá relevanci daňového zatížení k celkové ekonomické efektivnosti a dlouhodobé růstové výkonnosti.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 638). Takto autoři otevírají článek a dále vymezují cíle své studie: „*Cílem této stati je zhodnotit, zda existují reálné efekty daňového zatížení a konkrétních typů daní na životní úroveň a dlouhodobý ekonomický růst tak, jak to presumuje ekonomická teorie.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 638). Jako prostředek pro svůj výzkum zvolili autoři kvantitativní analýzu, která využívá metodu panelové regrese v zemích OECD.

V prvním oddíle článku se autoři zaměřili na zdanění v neoklasickém růstovém modelu, kde pojednávají především o korporátní dani a zdanění dividend. Co se týče korporátních daní, jejich význam a význam výše jejich sazeb je dle autorů značný: „*Převážná většina závěrů takovýchto výzkumů poukazuje na význam citlivosti investujících subjektů na zahraniční míru zdanění a zejména na daňovou sazbu korporátní daně, resp. možnost dosáhnout na daňové úlevy.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 639). Každý stát by tedy měl mít zájem na tom, aby jeho korporátní daně byly úměrné očekávání investorů, protože pokud tomu tak není, lze očekávat jejich odliv a postupnou ztrátu konkurenceschopnosti dané ekonomiky. Co se týče zdanění dividend, zde v současnosti existuje několik základních teoretických pohledů a jejich vliv v zásadě není tak významný, jako vliv daní korporátních. Článek dále poukazuje na nárůst daňového zatížení práce, které má za následek snižující se poptávku po práci a zvyšující se míru nezaměstnanosti. Tento trend může mít z dlouhodobého hlediska opět negativní vliv na danou ekonomiku. V závěru této části autoři rovněž zaměřili svou pozornost na zdanění spotřeby, kde usuzují, že za specifických předpokladů má zdanění spotřeby obdobné dopady jako daň z práce.

V další kapitole článku autoři zaměřují svou pozornost na zdanění v rozšířeném neoklasickém růstovém modelu. „*Jak je obecně známo, zahrnutí lidského kapitálu do růstových modelů modifikuje závěry původního neoklasického modelu, a získáváme tak rozšířený neoklasický růstový model.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 641). Autoři uvádějí, že pokud jsou daňové příjmy použity na vládní výdaje zvyšující produktivitu, dochází pak ke zvyšování tempa růstu produkce ve spojitosti s rostoucím zdaněním. Další teze popisuje vliv veřejných investic do vzdělání: „*Vliv veřejných investic do vzdělání na ekonomický růst se zvyšuje s rostoucím podílem investic v oblasti terciárního vzdělávání.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 641). Dále však autoři konstatují, že „*s rostoucí mírou zdanění pracovních příjmů návratnost investic do lidského kapitálu klesá, což vede k eliminaci preference těchto investic. Osobní důchodová daň tak má na akumulaci lidského kapitálu negativní vliv, a to především v případě existence progresivní daňové sazby.*“ (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 641). Z tohoto důvodu by tedy jistě stálo za zhodnocení, zda daňové zatížení práce zvyšovat, nebo naopak snížit.

Autoři dále tuto problematiku vztahují také na chování firem, resp. jejich investice do výcviku svých zaměstnanců. Problematika investic do lidského kapitálu je zde poněkud složitější, nicméně se ukazuje, že velmi zásadním kritériem je zde možnost či nemožnost v této záležitosti uplatňovat slevy či jiné odečitatelné položky, které jsou v dnešní době již v evropských státech poměrně běžné. Ukazuje se, že pokud v daném státě tyto možnosti jsou, firmy tyto možnosti s oblibou využívají a daná ekonomika je tak konkurenceschopnější. Je vhodné zmínit, že přístup zaměstnanců v tomto směru je rovněž kladný, proto lze tento způsob investičních pobídek určitě doporučit (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011).

Velmi zajímavou částí tohoto článku je také ekonometrická analýza, která byla provedena pro vybranou skupinu nových členských zemí EU. Vybrány byly země Visegradské čtyřky a Slovinsko. Jako výsledek analýzy lze použít tuto interpretaci: *„Při analýze jednotlivých dílčích složek daňové kvóty bylo zjištěno, že statisticky významné jsou daňové zatížení korporací a vliv DPH. Na rozdíl od předchozích analýz byl potvrzen negativní vliv zdanění korporací, což lze interpretovat tak, že u zemí skupiny EU5¹¹ má toto smysl snižovat mnohem více než u původních členů EU nebo OECD. Také byl prokázán statisticky významný pozitivní vliv vyššího daňového zatížení nepřímou daní – DPH.“* (Kotlán, Machová a Janíčková, 2011, s. 651).

Praxe

Tyto zjištěné poznatky potvrzují účinnost změn navrhovaných v 6. kapitole, kde byl přednesen návrh na možné úpravy v daňovém systému. Stále jde však pouze o teoretické, resp. matematické odhady. Uvedení těchto kroků do praxe je dalším krokem, který ovšem závisí na mnoha dalších podmínkách a okolnostech. Jako nepřekonatelné se pro navrhované změny může jevit například politické prostředí, ve kterém se Česká republika v současné době nachází, jiným problémem může být současná ekonomická situace státu, kdy například snižování přímých daní se může jevit jako hazardování s finanční stabilitou státu.

¹¹ EU5 = země Visegradské čtyřky a Slovinsko

V každém případě by případná změna vyvolala řadu otázek a možná i pochybností, je ovšem třeba si uvědomit, že současný stav daňového systému České republiky je zcela jednoznačně zastaralý a určitá změna tohoto stavu je již dlouhou dobu nutná. Proto také vznikla tato práce, sloužící jako návrh, který má být jednou z možností, jakým směrem by se mohla daná problematika ubírat dále.

7.2 Budoucí stav – po reformě daňového systému

Pokud by k dané daňové reformě opravdu došlo, lze zpočátku předpokládat drobné nedostatky, obecně by však mělo dojít ke stabilizaci daňového systému. Systém by se stal přehlednějším a lze očekávat výrazné zlepšení konkurenceschopnosti České republiky. Dobrým příkladem daňové reformy je reforma daňové soustavy na Slovensku, která sklízí chválu dodnes, a její efekty jsou patrné stále.

Co se týče dlouhodobého ekonomického růstu, mají na něj daně samozřejmě také určitý vliv, ale nejde ani tak o konkrétní sazby, jako spíše o stabilitu daňového systému, jeho přehlednost a efektivitu. Pokud daňový systém funguje správně, lze očekávat pozitivní dopad takového stavu na stav ekonomiky, resp. ekonomický růst dané země.

Otázkou zůstává, zda současná vláda České republiky bude schopna dodržet své Programové prohlášení, resp. zda se tato vláda udrží u moci až do konce současného volebního období. Pokud se tato vláda dokáže udržet u moci až do roku 2014, kdy dojde k zániku mandátů v poslanecké sněmovně a k novým volbám, lze očekávat, že tato vláda dokáže z větší části prosadit svůj program. V programu současné vlády (Vláda ČR, 2010) stojí mimo jiné:

- Reforma veřejných financí s cílem zastavit rostoucí veřejný dluh
- Dosažení vyrovnaných veřejných rozpočtů v roce 2016
- Reforma důchodového systému
- Daňová reforma

Z výše uvedených bodů je patrné, že současná vláda usiluje o zásadní reformování veřejných financí, a to zejména ve smyslu snižování státních výdajů a zvyšování státních příjmů. Plánem této vlády je budoucí eliminace zadlužování státních rozpočtů, proto je tato vláda někdy také nazývána vládou rozpočtové odpovědnosti.

Stále však není jisté, zda tato vláda stihne všechny své plány dokončit. Za první dva roky svého vládnutí zažila Nečasova vláda již mnoho personálních změn, a to z nejrůznějších důvodů. Rovněž je třeba říci, že se jedná o koaliční vládu složenou ze tří různých politických stran. Vláda zažila již několik vnitřních krizí. K poslední krizi této vlády došlo v dubnu tohoto roku, kdy tato koaliční vláda nebyla daleko od svého konce. Pokud se tato vláda udrží u moci až do konce volebního období, lze očekávat další zvyšování nepřímých daní, zejména daně z přidané hodnoty. Co se týče daní přímých, lze očekávat neměnný stav nebo pouze drobné změny.

Pokud by se však tato vláda z nějakého důvodu rozpadla, došlo by zřejmě k novým volbám do poslanecké sněmovny. Podle posledních průzkumů by zřejmě poslaneckou sněmovnu ovládla levice, což by mělo zásadní důsledky pro podobu chystané daňové reformy. Z posledních let politiky levicových stran lze usuzovat, že za účelem vyšších rozpočtových příjmů by docházelo k navyšování přímých daní. Jednalo by se zejména o růst daní z příjmu fyzických osob a o růst daní z příjmů právnických osob, což by z dlouhodobého hlediska mohlo mít významný dopad na českou ekonomiku.

Prognostikovat budoucí stav se zdá být poměrně složitou záležitostí, lze ovšem předpokládat, jakým směrem se bude česká ekonomika, resp. český daňový systém ubírat, a to vždy podle dané situace a podle současného vládního uskupení. Bude-li u moci pravicová vláda, lze očekávat růst nepřímých daní, pokud by však vládu sestavovala levice, docházelo by spíše k nárůstu přímého zdanění.

7.3 Doporučení pro ekonomické subjekty

V této závěrečné podkapitole budou nastíněna doporučení autora pro domácnosti, podniky a vládu. V první části budou přednesena doporučení domácnostem, které jsou na tom o něco lépe, a to zejména ve smyslu možnosti aktivně se podílet na řízení státu. V druhé části budou předvedeny stručné rady pro podniky, které sice nedisponují volebním právem, nicméně zaměstnávají značnou část populace, což jim rovněž zaručuje určité postavení. V závěru podkapitoly budou shrnuta doporučení pro vládu, která je složkou výkonné moci a je také zodpovědná za tvorbu státního rozpočtu, jehož součástí je mimo jiné i daňová struktura.

Doporučení pro domácnosti

Chybou, které se dnes většina lidí dopouští, je malý zájem o některé důležité informace. Většina společnosti v současné době nemá dostatek volného času na vyhledávání informací týkajících se současné politické a ekonomické situace. A právě politické a ekonomické dění je činitelem, který v posledních letech mění svět. Výsledkem této populační neinformovanosti je potom neznalost, která samozřejmě neomlouvá, bohužel však navíc velmi často lidem škodí. Neznalost daňového řádu v České republice je toho příkladem. Je sice pravda, že český daňový systém je poněkud složitější, než je tomu u jiných států, nicméně lze jej pochopit. Málokdo má však snahu si takové informace dohledávat a výsledkem pak je v lepším případě vyšší zdanění daného člověka, ačkoli tomu tak být nemuselo, nebo v tom horším případě daňový únik, aniž by občan věděl, čeho se dopouští.

Skupina jednotlivců, resp. domácnost není, co se týče celostátního měřítka, nijak významným hráčem. Pokud však lidé začnou být informovanější a přestanou být lhostejní k současné politické a ekonomické situaci, je zde jistý prostor pro změnu. Jak velká může taková změna být, to záleží jen na aktivitě tohoto ekonomického segmentu. Pokud si občané začnou uvědomovat, že by zde byl takový prostor pro změnu, pokud si začnou vyhledávat správné informace o jednotlivých politických stranách, pak již stačí jen přijít k volbám a začátek větších změn a proměn (nejen daňového) systému se může stát skutečností. Dalším současným problémem domácností je skutečnost, že ne každý jedinec

nakupuje zboží a služby racionálně. Do budoucna je třeba změnit nákupní chování domácností, které často vydávají větší finanční prostředky, nežli je potřeba.

Pro domácnosti v současné době neexistuje mnoho rad, jak by měly nadále postupovat. Co se týče daňové reformy, v blízké budoucnosti zřejmě dojde ke zvýšení sazeb DPH, což povede ke snížení důchodů domácností a rovněž lze očekávat pokles spotřeby. Lze očekávat, že v první fázi ponesou toto nové daňové zatížení především domácnosti, protože firmy promítnou vyšší sazbu DPH do cen produkce. Až s časovým odstupem v rámci cenových válek, dojde pravděpodobně k poklesu cen a na daňové zátěži se budou podílet i firmy tím, že se jim sníží zisková marže. Základem je informovanost populace a její ochota ke změně stávajícího systému, který je sice stále funkční, nicméně jsou zde mnohé lepší varianty. Ve zkratce lze doporučení domácnostem shrnout do několika bodů:

- Zajímat se o ekonomické a politické dění
- Přemýšlet o získaných informacích
- Vyhledávat levnější varianty produktů a služeb

Doporučení pro podniky

Doporučení pro podniky je zde výrazně složitější, protože ve státní správě zdaleka nemají takové možnosti, jako občané. Alespoň dle zákonů by tomu tak nemělo být, otázka lobbingu je pak věc druhá. Jistě zde bude platit doporučení ke snaze být dobře informován, kde ovšem většina těch větších českých podniků informována je, a to velmi dobře. Důkazem dobré informovanosti mezi podniky může být například každoroční přesun mnoha firem, které dobře vědí, že za hranicemi České republiky lze najít daňově výhodnější destinace.

Firmy všeobecně vykazují dobrou znalost zákonů, problémem je však pro firmy fakt, že dle českých zákonů nemají moc možností, jak případně špatné zákony upravit, nebo ještě obecněji, firmy nemají možnost volit si své zástupce do zastupitelských orgánů státu. Je pravda, že každá firma má nějaké vedení, tyto lidé mají samozřejmě možnosti voleb, lze ale říci, že těchto firemních zástupců není z hlediska populace mnoho. Pokud chce tedy firma

nějakým způsobem ovlivňovat chod státu, pohybuje se na hraně zákona. Jedná se o spornou otázku lobbingu. Lobbing jako takový však není v české legislativě podporován. Asi jedinou účinnou možností, jak si vyjednat lepší podmínky, je pro firmy účast na jednáních tripartity, kde existuje možnost projednávat aktuální témata a problémy jak se zástupci vlády, tak se zástupci odborů.

Jak již bylo řečeno, podniky dle dané legislativy nemají v tomto státě až takové možnosti, jako jeho občané, nicméně nějaké možnosti tu stále existují. Ve zkratce lze doporučení pro tento ekonomický segment shrnout opět do několika bodů:

- Snižovat náklady (zavádět nové technologie, vyhledávat nové dodavatele, zvyšovat produktivitu práce skrze vzdělávání)
- Prosazovat snižování daní a daňové zátěže
- Porovnávat ekonomický stav sídelní země se stavem okolních zemí

Doporučení pro vládu

Námětem možných změn v systému daní se zabývá 6. a 7. kapitola tohoto textu. Ve zkratce lze uvést, že za dané situace, která v současné době v Evropě panuje, je třeba alespoň dočasně daňovou zátěž ekonomických subjektů zvýšit z důvodu omezené možnosti dalšího snižování výdajů. Většina evropských států dlouhodobě bojuje s vysokou zadlužeností státních rozpočtů a nezbyvá tak jiné řešení, než zvyšování daní anebo snižování mandatorních výdajů.

Za racionální řešení lze zřejmě považovat navyšování nepřímých daní, zejména pak navyšování sazby daně z přidané hodnoty. Je však nutno zvážit, zda by dlouhodobé navýšení nepřímých daní nemělo negativní vliv na potenciální odchod některých společností do zahraničí. Po neúměrném navýšení DPH by mohlo v rámci některých odvětví docházet k tzv. cenovým válkám mezi firmami, což z dlouhodobého hlediska může znamenat odchod některých společností. Příčinou tohoto stavu by bylo snižování marží jednotlivých subjektů, proto je třeba nastavit daňovou politiku s patřičnou citlivostí.

Závěr

Diplomová práce měla za cíl analyzovat daňové zatížení práce a kapitálu v Česku a rovněž měla nalézt odpovědi na následující otázky:

1. Je současný daňový systém z dlouhodobého hlediska udržitelný?
2. Které konkrétní daně jsou v současné době nejméně efektivní?
3. Jakým způsobem lze řešit nastalou situaci?

Odpovědi na tyto otázky lze nalézt v následujícím textu. V samotném závěru této poslední kapitoly je ověřena platnost předpokladu, že pro stabilizaci daňového systému České republiky je třeba postupně snižovat přímé daně a naopak je nutné zvýšení sazeb nepřímých daní, což povede k ustálení daňových výnosů.

1. Je současný daňový systém z dlouhodobého hlediska udržitelný?

Ačkoli se doporučuje neměnit příliš často daňový systém, ukázalo se, že výběr daní na území České republiky je často velmi neefektivní a v některých ohledech i poměrně zastaralý. Z tohoto důvodu je třeba opravdu se danou problematikou zabývat a v co nejkratší době najít řešení ve formě daňové reformy. V posledních letech sice lze spatřovat určitou snahu o změnu, nicméně ve většině případů se jednalo pouze o změny sazeb nebo o jiné dílčí změny, které zásadním způsobem neupravují český daňový systém.

Obecně lze říci, že česká daňová soustava je z celoevropského hlediska opravdu zastaralá a je třeba jí v co nejbližší době reformovat. Pokud by se tak nestalo, lze očekávat narůstající problémy v oblasti inkasa daní, kde se projeví neefektivnosti některých vybíraných daní a rovněž lze očekávat postupnou ztrátu konkurenceschopnosti České republiky, a to zejména z důvodu výše sazeb daní z příjmu. Pokud by v dohledné době nedošlo ke snížení těchto přímých daní, hrozí České republice odliv některých daňových subjektů do daňově příznivějších oblastí, což by mělo za následek nižší výběr daní a současně nárůst nezaměstnanosti, jelikož odliv by se patrně týkal i firem a výrobních podniků.

Dalším problémem českého daňového systému je jeho složitost. V případě srovnání českého daňového systému se systémem slovenským, který již prošel zásadní reformou, lze konstatovat, že pro pochopení českých daňových norem a zákonů je často opravdu potřeba hlubších znalostí dané problematiky. Ekonomický subjekt bez potřebné erudice má v mnoha případech velmi omezené možnosti v orientaci a pochopení českého daňového práva.

Z tohoto pohledu lze tedy konstatovat, že z dlouhodobého hlediska je třeba český daňový systém zásadně reformovat a posílit tak konkurenceschopnost jak státu, tak i samotných ekonomických subjektů, působících na území České republiky.

2. Které konkrétní daně jsou v současné době nejméně efektivní?

Na oblast neefektivních daní je z větší části zaměřena 5. kapitola této práce. Mezi nejvíce problematické daně lze z různých důvodů zařadit tyto daně:

- Některé spotřební daně
- Daně z příjmu fyzických osob
- Daně z příjmu právnických osob
- Některé ekologické daně

V případě spotřebních daní se jedná zejména o spotřební daně na pohonné hmoty, kde Česká republika vybírá výrazně vyšší spotřební daň, nežli její sousední státy. Tato situace nastala v roce 2010, kdy politická situace dohnala tehdejšího ministra financí ke krokům, které by za jiných okolností zřejmě ani nebyly navrhovány. Zvýšení této spotřební daně mělo za následek drastické snížení poptávky autodopravců po českých pohonných hmotách a to se samozřejmě podepsalo na inkasu této spotřební daně. Meziročně lze tuto škodu počítat v řádu miliard korun. Podobným problémem v současné době trpí například i spotřební daně uvalené na alkohol či tabákové výrobky, kde z důvodu vysoké sazby daně dochází každoročně ke stále vyšším daňovým únikům a současně se prohlubuje problém

šedé ekonomiky. Zde lze odkázat na Lafferovu křivku, která jasně dokládá, že daně nelze donekonečna zvyšovat.

Co se týče daně z příjmu fyzických osob, problém je obdobný. Sazba této daně z příjmu činí sice pouze 15 %, avšak toto procento není jediným odvodem, kterým je pracující člověk v České republice zatížen. Česká republika a její daňový systém nese v evropském měřítku určitou zvláštnost, a tou je zmiňovaná superhrubá mzda. Koncept superhrubé mzdy je v evropském kontextu raritou, která sice umožňuje nastavit sazbu daně z příjmu fyzických osob na poměrně nízkou úroveň, nicméně konečné daňové zatížení jak fyzických, tak i právnických osob je poměrně značné. Nejen, že výsledná míra zdanění je v konečném důsledku vyšší, zdanění fyzických osob se v tomto smyslu stává více nepřehledné a rovněž lze mluvit o vyšší administrativní náročnosti. Mezi největší problémy v rámci zdanění fyzických osob lze zařadit vysoké odvody pojistného na sociální zabezpečení a odvody do systému veřejného zdravotního pojištění, které nahrávají českému fenoménu vyhýbání se běžnému zdanění – Švarc systému. Ačkoli je tento systém zaměstnávání pracovníků v České republice zakázán, je tento přístup k zaměstnávání stále hojně využíván. Tuto skutečnost dokládá i procentuelní část pracující populace řadí se mezi živnostníky, která je ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi na rekordně vysoké úrovni. Této situaci nahrává právě současný systém zdanění, který je třeba zásadněji reformovat.

Ohledně daně z příjmu právnických osob lze konstatovat, že sazba této daně se pohybuje zhruba na evropském průměru. Otázkou zůstává, zda takto nastavená sazba daně je z hlediska výběru opravdu efektivní. Nejen ve světě, ale i na území evropského kontinentu existuje poměrně velké množství tzv. daňových rájů, kam ročně přesouvá své sídlo i mnoho českých firem. V tomto ohledu jistě stojí za zvážení, zda by nebylo výhodné nastavit korporátní daně na nižší úroveň a podpořit tak nejen podniky působící na území České republiky, ale i budoucí konkurenceschopnost tohoto státu.

Poslední spornou oblastí v daňové efektivnosti jsou některé ekologické daně. Zde ani tak nejde o efektivitu výběru, jako spíše o výsledný efekt tohoto zdanění. Jedním z úkolů těchto daní je mimo jiné napomáhat životnímu prostředí a postupně se zbavovat

neekologických paliv. V tomto smyslu došlo například k uvalení daně na uhlí a na další produkty nebo služby, jako jsou elektřina nebo plyn. Politika ekologických daní však vznikala za úplně jiné situace, kdy ekonomiky evropských států rostly, a většina států si takovou politiku mohla dovolit. V dnešní krizové době je již bohužel ne každý ochotný platit za tyto „čisté“ energie a dochází tak k návratu spalování odpadů a jiných neekologických surovin. Z makroekonomického hlediska lze také tvrdit, že v důsledku této daňové politiky zbývá domácnostem méně finančních prostředků, což vede ke snižování spotřeby. V tomto případě by tedy opět stálo za zvážení alespoň dočasné snížení této daňové zátěže, která tyto produkty neadekvátně předražuje.

3. Jakým způsobem lze řešit nastalou situaci?

Zřejmě jedinou možností, jak nastalou situaci řešit, je legislativní změna. Konkrétně je třeba rozsáhle reformovat daňový systém České republiky, a to na základě předešlých návrhů. Určitá koncepce daňové reformy byla představena současnou vládou, která měla snahu uvést tuto reformu v platnost počátkem roku 2013. Reforma je v současné době pozastavena, jelikož obsahuje řadu nedostatků a rovněž politická situace nedovolila přijetí reformy v tomto znění. Reforma daňového systému je však v každém případě nutná a je tedy třeba hledat shodu napříč politickým spektrem, i za cenu drobných ústupků nebo odkladu některých ustanovení. Bez přehledného a efektivního daňového systému lze do budoucna předpokládat zvyšující se nestabilitu veřejných rozpočtů, což by mohlo mít pro Českou republiku fatální důsledky.

Předpoklad: Pro stabilizaci daňového systému České republiky je třeba postupně snižovat přímé daně a naopak je nutné zvýšení sazeb nepřímých daní, což povede k ustálení daňových výnosů.

Diplomová práce verifikovala předpoklad, že pro stabilizaci daňového systému České republiky je třeba postupně snižovat přímé daně a naopak je nutné zvýšení sazeb nepřímých daní, což povede k ustálení daňových výnosů, z následujících důvodů:

1. Pro teorii snižování přímých daní, resp. daně z příjmu FO a daně z příjmu PO, hovoří hned několik faktů:

- snížením daňového zatížení fyzických osob lze docílit eliminace daňových úniků a z dlouhodobého hlediska lze očekávat stabilizaci těchto daňových příjmů.

- lze rovněž očekávat zvyšování reinvestic v oblasti výrobních podniků v důsledku snížení daňové zátěže právnických osob.

- vysoká je i pravděpodobnost zastavení nebo alespoň zpomalení odchodu ekonomických subjektů do zahraničí z důvodu příznivějšího ekonomického prostředí.

2. Pro teorii zvyšování nepřímých daní zde figuruje opět několik evidentních přínosů, které by takový postup nepochybně vykazoval:

- nepřímé daně fungují plošně, což znamená, že postihují většinu ekonomických subjektů.

- výše odvedených daní se odvíjí od výše spotřeby jednotlivých subjektů, přičemž každý ekonomický subjekt má právo se svobodně rozhodnout o velikosti své spotřeby.

- je velmi složité se těmito daním vyhnout (konkrétně jde zejména o DPH), což dokládá efektivnost tohoto typu zdanění.

- výběr těchto daní vykazuje dlouhodobě stabilitu, což v žádném případě nelze tvrdit o daních přímých, jejichž výběr v posledních letech velmi kolísá.

- evropský trend rovněž potvrzuje cestu navyšování sazeb nepřímých daní, zejména navyšování sazby daně z přidané hodnoty.

Seznam použité literatury:

1. Citace

ANON, 2012. Švarcsystém aneb zaměstnávání „na živnosták“. *Ipodnikatel.cz* [online]. Praha: www.ipodnikatel.cz, 2012, strana naposledy edit. 2012-01-14 [vid. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Pravo/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak.html>

ANON, 2011a. Výše daní jednotlivých zemí v Evropě. *Finance.cz* [online]. Praha: www.finance.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-01-01 [vid. 2012-01-27]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/svet/dane-EU/>

ANON, 2011b. Slovensko předběhlo Česko ve výrobě aut na počet obyvatel. *Zákruta.cz* [online]. Praha: [zakruta.cz](http://www.zakruta.cz), 2011, strana naposledy edit. 2011-03-25 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.zakruta.cz/magazin/ze-sveta-motorismu/6560/slovensko-predbehlo-cesko-ve-vyrobe-aut-na-pocet-obyvatel/>

ANON, 2011c. Janota: Zvýšení spotřební daně na pohonné hmoty byla chyba. *Finance.cz* [online]. Praha: www.finance.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-03-06 [vid. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/300702-janota-zvyseni-spotrebni-dane-na-pohonne-hmoty-byla-chyba/>

BARRO, Robert J., 2008. *Macroeconomics: a modern approach*. London: The MIT Press, 2008. ISBN 0-262-02436-5.

CS ČR, 2011. *Výsledky celního a daňového řízení* [online]. Praha: Celní správa České republiky, 2011 [vid. 2012-01-28.] Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vysledky-celniho-a-danoveho-rizeni.aspx>

ČERNOHAUSOVÁ, P., 2011. Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013. *Daňarionline.cz* [online]. Praha: www.danarionline.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-10-05 [vid. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-824-vyvoj-dph-od-roku-1993-do-roku-2013/>

Česko, 2007. Zákon č. 261 ze dne 19. září 2007 o stabilizaci veřejných rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 85, s. 3154. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2007&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=4>

Česko, 2004. Zákon č. 235 ze dne 1. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 78, s. 4946. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2004&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=16>

Česko, 2003. Zákon č. 353 ze dne 26. září 2003 o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 118, s. 5730. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2003&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=5>

ČTK, 2012. Nafta za 36,60 korun je dražší než v okolních zemích. *Denik.cz* [online]. Praha: www.denik.cz, 2012, strana naposledy edit. 2012-01-27 [vid. 2012-02-10]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/nafta-za-korun-je-drazsi-nez-v-o20120127.html>

DVOŘÁKOVÁ, R., 2012. Vývoj sazby daně z příjmu fyzických osob. *Účetní kavárna* [online]. Praha: www.ucetnikavarna.cz, 2012, strana naposledy edit. 2012-02-10 [vid. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>

Ekonomika Slovenska, 2011. In: *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. Los Angeles (California): Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2011-12-28, 19:05

[vid. 2012-01-30, 17:30]. Česká verze. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_Slovenska

Eurostat, 2012. *Tax Revenue Statistics*. [online]. Luxembourg: Eurostat, 2012, 2012-01-11, [vid. 2012-01-27]. Dostupné z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tax_revenue_statistics

HEADY, Christopher and Colin LAWSON, 1992. Klíčové otázky vlivu přímých a nepřímých daní na tržní ekonomiku. *Finance a úvěr*. [online]. 1992, roč. 42, č. 11, s. 534-544 [cit. 2012-02-24]. ISSN 0015-1920. Dostupné z:
http://journal.fsv.cuni.cz/storage/2819_199211ch.pdf

HOLANOVÁ, T., 2012. Mapa daňových rájů. Podívejte se, kam utíkají české firmy. *Aktualne.cz* [online]. Praha: aktualne.cz, 2012, strana naposledy edit. 2012-02-22 [vid. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/finance/grafika/2012/02/22/danove-raje-prehled/>

HOLUŠKA, J., 2010. České firmy objevují daňové ráje. *Cekia.cz* [online]. Praha: e15.cz, 2010, strana naposledy edit. 2010-01-27 [vid. 2012-02-25]. Dostupné z:
<http://www.cekia.cz/cz/archiv-napsali-o-nas/149-nn100127e15>

HOŘICOVÁ, M a D. VAŠKOVÁ, 1992. Makroekonomické dopady zavedení daně z přidané hodnoty. *Finance a úvěr*. [online]. 1992, roč. 42, č. 7, s. 327-330 [cit. 2012-02-16]. ISSN 0015-1920. Dostupné z: http://journal.fsv.cuni.cz/storage/2565_199207mh.pdf

HRSTKOVÁ, J. a P. HONZEJK, 2011. Dlouhý: Největším problémem Evropy je Itálie. Přijde na utahování opasků. *Ihned.cz* [online]. Praha: www.ihned.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-05-11 [vid. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-53527220-dlouhy-nejvetsim-problemem-evropy-je-italie-prijde-na-utahovani-opasku>

IZÁK, V., 2011. Vliv vládních výdajů a daní na ekonomický růst. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 2, s. 147-163. ISSN 0032-3233.

KLIMÁNKOVÁ, G., 2011. Dnes je den daňové svobody. Oslavy ale nechte na jindy. *Měšec.cz* [online]. Praha: www.mesec.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-06-15 [vid. 2012-01-27]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/dnes-je-den-danove-svobody-oslavy-ale-nechte-na-jindy/>

KOTLÁN, I., Z. MACHOVÁ a L. JANÍČKOVÁ, 2011. Vliv zdanění na dlouhodobý ekonomický růst. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 5, s. 638-658. ISSN 0032-3233.

KUBÍK, J., 2011. Chybí tu kormidelník. *Osobní stránky Jana Švejnara* [online]. Praha: www.jansvejnar.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-03-10 [vid. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.jansvejnar.cz/?page=541.chybi-tu-kormidelnik>

LÁCHOVÁ, L., 2007. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

MARKOVÁ, H., 2011. *Daňové zákony*. 20. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2011. 264 s. ISBN 978-80-247-3944-1.

MF ČR, 2004. *Historie MF 1918 – 2004* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2004 [vid. 2011-11-18.] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Publikace__Historie_MF_1918-2004.pdf

MF ČR, 2010. *Daňová statistika 2005 – 2009* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2010 [vid. 2011-11-20.] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Danova_statistika_2005-2009_pdf.pdf

MF ČR, 2011. *Veřejné rozpočty 2010* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2011 [vid. 2012-01-28]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vlad_fin_stat_62902.html

MF SR, 2012. *Materiály a dokumenty* [online]. Bratislava: Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2012 [vid. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=3410>

MZV ČR, 2010. *Slovensko: Finanční a daňový sektor* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2010 [vid. 2012-01-20.] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/financni_a_danovy_sektor.html

NIEDLOVÁ, P., 2005. Co Slovensku přinesla daňová reforma. *Finance.cz* [online]. Praha: www.finance.cz, 2005, strana naposledy edit. 2005-07-21 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/50624-co-slovensku-prinesla-danova-reforma/>

POVR, L. a I. CICÁKOVÁ, 2011. Jak se mění daně na Slovensku. *Peníze.cz* [online]. Praha: [penize.cz](http://www.penize.cz), 2011, strana naposledy edit. 2011-02-02 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/dane/192041-jak-se-meni-dane-na-slovensku>

PRAVEC, J., 2011. Co se skrývá za vládním reformním balíkem. *Ekonom.* Praha: *Economia*, 2011, roč. 55, č. 35, s. 28-32. ISSN 1210-0714.

PRAVEC, J., 2012. Za uhlí o polovinu více. *Ekonom.* Praha: *Economia*, 2012, roč. 56, č. 5, s. 25-28. ISSN 1210-0714.

Slovensko, 1995. Zákon č. 289 ze dne 17. listopadu 1995 o dani z pridanej hodnoty. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 1995, částka 95, s. 2058. ISSN 1338-5313. Dostupné také z: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=13442&FileName=95-z289&Rocnik=1995&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

STROUHAL, J., 2011. Dopad vyšší DPH: Za kuře o čtyři koruny víc, za teplo si připlatíme stokoruny. *Ihned.cz*. [online]. Praha: www.ihned.cz, 2011, strana naposledy edit. 2011-05-25 [vid. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/osobni-finance/c1-51932670-dopad-vyssi-dph-za-kure-o-ctyri-koruny-vic-za-teplo-si-priplatime-stokoruny>

Švarc systém, 2012. In: *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. Los Angeles (California): Wikimedia Foundation, 2001 - , strana naposledy edit. 2012-02-08, 18:02 [vid. 2012-02-10, 12:24]. Česká verze. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0varc_syst%C3%A9m

ŠÚ SR, 2011. *Miera ekonomickej aktivity, miera nezamestnanosti a miera zamestnanosti v SR za roky 1994-2010* [online]. 1. vyd. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2011-05-17 [vid. 2012-01-30]. Dostupné z:

<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=35313>

ŠÚ SR, 2012. *Nezamestnanosť* [online]. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2012 [vid. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=184>

VANČUROVÁ, A. a L. LÁCHOVÁ, 2008. *Daňový systém ČR 2008 – učebnice daňového práva*. 9. vyd. Praha: 1. VOX, 2008. ISBN 978-80-86324-72-2.

Vláda ČR, 2010. *Programové prohlášení* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2010-08-04 [vid. 2012-04-12.] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf

WELLNER, P., 2005. Euro bychom měli přijmout co nejdřív. *Osobní stránky Jana Švejnara* [online]. Praha: www.jansvejnar.cz, 2005, strana naposledy edit. 2005-05-07 [vid. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.jansvejnar.cz/?page=70.euro-bychom-meli-prijmout-co-nejdriv>

ZACKO, K., 2012. Daň z příjmu právnických osob. *AZ data* [online]. Praha: www.az-data.cz, 2012, strana naposledy edit. 2012-01-01 [vid. 2012-02-10]. Dostupné z: <http://www.az-data.cz/clanky/dan-prijmu-pravnickych-osob>

ZEMÁNEK, J., 2005. Nastal čas zrušit daň z příjmu právnických osob. *Euroekonom.cz* [online]. Praha: www.euroekonom.cz, 2005, strana naposledy edit. 2005-07-19 [vid. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-dpo>

2. Bibliografie

ACOCELLA, Nicola. *Foundation of Economic Policy, Value and Techniques*. Cambridge (Massachussets): Cambridge University Press, 1998. ISBN 0521584078.

BARRO, Robert J. *Macroeconomics: a modern approach*. London: The MIT Press, 2008. ISBN 0-262-02436-5.

BLANCHARD, Olivier. *Macroeconomics*. New York: Prentice Hall, 2005. ISBN 0-13-110301-6.

BURDA, Michael and Charles WYPLOSZ. *Macroeconomics: A European Text*. Oxford: Oxford University Press, 2005. ISBN 0-19-926496-1.

GÄRTNER, Manfred. *Macroeconomics*. New York: Prentice Hall, 2006. ISBN 0-273-70460-5.

HANOUSEK, J. a E. KOČENDA. Veřejné investice a fiskální hospodaření nových členů EU. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 3, s. 310-329. ISSN 0032-3233.

IZÁK, V. Vliv vládních výdajů a daní na ekonomický růst. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 2, s. 147-163. ISSN 0032-3233.

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2003. ISBN 978-80-7357-574-8.

KUBÁTOVÁ, K. a L. VÍTEK. *Daňová politika: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-23-X

KUBÁTOVÁ, K. a M. JAREŠ. Identifikace a kvantifikace daňových úlev v ČR v roce 2008. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 4, s. 475-489. ISSN 0032-3233.

LÁCHOVÁ, L. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-320-1.

MEDVEĎ, Jozef et al. *Daňová teória a daňový systém*. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2009. ISBN 978-80-89393-09-1.

RAŠKA, V. *Slovensko 1993 – 2004*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů v Praze, 2006. ISBN 80-86506-57-6.

SIVÁK, R., P. OCHOTNICKÝ a A. ČAMBALOVÁ. Fiškálna udržateľnosť penzijných systémov. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011, roč. 59, č. 6, s. 723-742. ISSN 0032-3233.

SOJKOVÁ, L. Deformace trhu práce prostřednictvím systému zdaňování fyzických osob. *E+M Ekonomie a Management*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011, roč. 14, č. 3, s. 6-15. ISSN 1212-3609.

ŠTĚPÁNEK, P. Jaké daně do tržní ekonomiky? *Finance a úvěr*. [online]. 1991, roč. 41, č. 1, s. 12-16 [cit. 2011-09-30]. ISSN 0015-1920. Dostupné z: http://journal.fsv.cuni.cz/storage/24_199101ps.pdf

Seznam příloh

Příloha A: Veřejné rozpočty 2010 - Příjmy	86
--	-----------

Příloha A: Veřejné rozpočty 2010 - Příjmy

Veřejné rozpočty 2010 - TABULKA 2 - Příjmy

TABULKA 2		(v mil. Kč)							
PŘÍJMY		Veřejné rozpočty 2010							
		Centrální rozpočty					Místní rozpočty	Konsolidace	Veřejné rozpočty
		Rozpočtové účty	Mimorozpočtové fondy	Fondy sociálního zabezpečení	Konsolidace	Centrální rozpočty			
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5=1+2+3+4)	(6)	(7)	(8=5+6+7)
1+3	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI A PRODEJE NEFINANČNÍCH AKTIV	986 292	126 150	215 615	-149 473	1 178 584	422 245	-178 210	1 422 619
1	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	984 656	118 743	215 607	-149 473	1 169 533	409 646	-178 210	1 400 969
11	Daně	497 134	13 587	0	0	510 721	180 076	0	690 797
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	173 981	0	0	0	173 981	86 883	0	260 864
1111	Placené fyzickými osobami	87 676	0	0	0	87 676	43 592	0	131 268
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	86 305	0	0	0	86 305	43 291	0	129 596
1113	Jinde nezafazně	0	0	0	0	0	0	0	0
112	Daně z objemu mezd a z pracovní síly	0	0	0	0	0	0	0	0
113	Daně z majetku	7 678	0	0	0	7 678	8 673	0	16 351
1131	Daně z nemovitosti, pravidelné	0	0	0	0	0	0	0	0
1132	Daně z čistého jmění, pravidelné	0	0	0	0	0	8 664	0	8 664
1133	Daně z pozůstalosti, dědicke a darovací	225	0	0	0	225	9	0	234
1134	Daně z finančních a kapitálových transakcí	7 453	0	0	0	7 453	0	0	7 453
1135	Ostatní jednorázové daně z majetku	0	0	0	0	0	0	0	0
1136	Ostatní daně z majetku, pravidelné	0	0	0	0	0	0	0	0
114	Daně ze zboží a služeb (Z a S)	315 315	13 587	0	0	328 902	84 520	0	413 422
1141	Obecné daně ze zboží a služeb	183 202	0	0	0	183 202	80 677	0	263 879
11411	Daň z přidané hodnoty	183 202	0	0	0	183 202	80 677	0	263 879
11412	Daně z prodeje	0	0	0	0	0	0	0	0
11413	Daně z obrátu a ostatní obecné daně ze zboží a služeb	0	0	0	0	0	0	0	0
1142	Spotřební daně	130 859	7 402	0	0	138 261	0	0	138 261
1143	Zisky ze státních fiskálních monopolů	0	0	0	0	0	0	0	0
1144	Daně ze zvláštních služeb	0	0	0	0	0	1 764	0	1 764
1145	Daně z používání zboží, z povolení používat zboží a provozovat činnost	1 254	6 185	0	0	7 439	2 079	0	9 518
11451	Daně z motorových vozidel	0	4 689	0	0	4 689	0	0	4 689
11452	Ostatní daně z používání zboží, z povolení používat zboží a provozovat činnost	1 254	1 496	0	0	2 750	2 079	0	4 829
1146	Ostatní daně ze zboží a služeb	0	0	0	0	0	0	0	0
115	Daně z mezinárodního obchodu a transakcí	13	0	0	0	13	0	0	13
1151	Cla a ostatní dovozní poplatky	13	0	0	0	13	0	0	13
1152	Vývozní daně	0	0	0	0	0	0	0	0
1153	Zisky vývozních nebo dovozních monopolů	0	0	0	0	0	0	0	0
1154	Zisky ze směny (deviz)	0	0	0	0	0	0	0	0
1155	Daně ze směny (deviz)	0	0	0	0	0	0	0	0
1156	Ostatní daně z mezinárodního obchodu a transakcí	0	0	0	0	0	0	0	0
116	Ostatní daně	147	0	0	0	147	0	0	147
12	Sociální příspěvky	356 165	1	161 242	0	517 408	67	0	517 475
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	342 189	0	161 242	0	503 431	0	0	503 431
1211	Příspěvky zaměstnanců	68 838	0	48 094	0	116 932	0	0	116 932
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	251 996	0	97 232	0	349 228	0	0	349 228
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	21 377	0	13 958	0	35 335	0	0	35 335
1214	Příspěvky jinde nezafazně	-22	0	1 958	0	1 936	0	0	1 936
122	Ostatní sociální příspěvky	13 976	1	0	0	13 977	67	0	14 044
1221	Příspěvky zaměstnanců	1 187	0	0	0	1 187	0	0	1 187
1222	Příspěvky zaměstnavatelů	12 671	0	0	0	12 671	0	0	12 671
1223	Imputované příspěvky	118	1	0	0	119	67	0	186
13	Dotace	88 737	92 799	52 714	-149 473	84 777	178 335	-178 202	84 910
131	Od zahraničních vlád	158	0	0	0	158	196	0	354
1311	Běžné	114	0	0	0	114	20	0	134
1312	Kapitálové	44	0	0	0	44	176	0	220
132	Od mezinárodních organizací	84 297	0	0	0	84 297	259	0	84 556
1321	Běžné	36 246	0	0	0	36 246	90	0	36 336
1322	Kapitálové	48 051	0	0	0	48 051	169	0	48 220
133	Od institucí vládního sektoru	4 282	92 799	52 714	-149 473	322	177 880	-178 202	0
1331	Běžné	2 797	39 258	52 714	-94 447	322	133 245	-133 567	0

1332	Kapitalové	1 485	53 541	0	-55 026	0	44 635	-44 635	0
14	Ostatní příjmy	42 620	12 356	1 651	0	56 627	51 168	-8	107 787
141	Příjmy z vlastnictví	24 880	1 410	453	0	26 743	8 019	-1	34 761
1411	Úroky	4 181	811	1 106	-1
1412	Dividendy	17 805	0	1 809
1413	Čerpání z důchodů kvazispolečnosti	2 554	0	2 951
1414	Příjmy z vlastnictví přisuzované pojištěncům	0	0	0
1415	Nájemné	340	599	2 153
142	Prodej zboží a služeb	9 612	10 090	206	0	19 908	24 280	0	44 188
1421	Prodej realizovaný na tržním principu	2 705	577	0	0	3 282	16 757	0	20 039
1422	Správní poplatky	6 643	9 438	206	0	16 287	7 283	0	23 570
1423	Nahodilý prodej realizovaný na netržním principu	264	75	0	0	339	240	0	579
1424	Imputovaný prodej zboží a služeb
143	Pokuty, penále a propadnutí	2 842	104	461	0	3 407	1 116	-7	4 516
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	1 283	1	0	0	1 284	14 999	0	16 283
1441	Běžné	1 123	1	0	0	1 124	13 983	0	15 107
1442	Kapitalové	160	0	0	0	160	1 016	0	1 176
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	4 003	751	531	0	5 285	2 754	0	8 039
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	1 636	7 407	8	0	9 051	12 599	0	21 650
311 2	Fixní aktiva	1 062	1	8	0	1 071	8 711	0	9 782
312 2	Strategické zásoby	0	0	0	0	0	0	0	0
313 2	Cennosti	0	0	0	0	0	0	0	0
314 2	Nevyráběná aktiva	574	7 406	0	0	7 980	3 888	0	11 868

Zdroj: MF ČR, Veřejné rozpočty 2010.